

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — 8 K — f. | Negyedévre — 2 K — f.
Félévre — 4 „ — „ | Egyes szám ára 16 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 6 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 3 dollár.

Felolós szerkesztő:

BODNÁR GÁSPÁR.

Laptulajdonos

A SZATMÁR-EGYHÁZMEGYEI IRODALMI KÖR.

A kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. **Dr. Bakay Kálmán** szeminaryumi vice-rector czimére (Szatmár, Szeminaryium) küldendők.

Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 korona

Nyilttór sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán.

Nagy „halottak napja“ ...

Minden esztendőnek őszén, szomorú levélhullásnak, virághervadásnak idején, felénk integet egy nap. Halottainknak kegyeletes napja.

És az intést megértjük. És elmegyünk a csöndes temetőbe. Mert érezzük, hogy hívunk azok a sirok. S ha távol vagyunk is tőlük, üzenetet küldenek nekünk... Jöjjetek!

Mi pedig megyünk. Szunnyadó hitünket felszítja ez a nap. Kezüket imádságra kulcsolják azok a sirok. Leszakítjuk az ősznek utolsó virágait és reájuk hintjük. Világosságot gyújtunk, hogy áldozzunk a hitnek, reménységnek és szeretetnek erősségével, bizalmával és melegségével.

Ennek a most vége felé siető esztendőnek őszén is felénk integet a halottak napja... És intésére megdobb a nemzet szive. Ezer és ezer tüzhelyen megrezzennek a lelkek. Micsoda nagy „halottak napja“ int felénk, én Uram, én Istenem.

A dicsőség érzete összeborul a fájdalomnak érzéseivel egy anyának, a hazának kebelén. Hit és honszeretet fog kezét, hogy a gyöttrő fájdalmakat az áldozat szentségévé emeljék.

Gyászpompá nem kell nekünk. Virág és könnyzáró nem elég nekünk. Valami másért, valami magasabbért, valami erősebbért, valami értékesebbért epedünk.

A gyászpompá bántana. Sebet szakgatna. Hiába tépnők le az ősznek minden megmaradt virágát... nem hinthetjük hőseink hantjára. Hiába ömlenek pataként a mi könnyünk, avval nem öntözhetnénk sírjukat.

Ah! Olyan messze, idegenbe nyugszanak ők. Fent és lent. Északon és délen. Ahonnan szállanak a fellegek. Jön az őszi szél. És hozza az üzenetet: Megtettük, a mivel tartozánk... Most rajtatok a sor.

Mily tehetetlenek volnánk és milyen szegények, ha csak pompát, virágot, nyögő sóhajt és könnyet adhatnánk. „Nagy halottak napján.“

De mi gazdagok vagyunk. Mi többet, nagyobb, maradandóbbat adhatunk. A mi tekintetünk nem vész el a rettenetes ürességbe. Nem dől a kétségbeesésbe. A tehetetlen semmisségbe. Mi hívők vagyunk.

Milyen áldás, milyen végtelen boldogság, hogy ma jobban tudjuk, mint valaha: „A kik elköltöznek a

világból, nem halnak meg. Hanem élnek az örökkévalóságban.“ Milyen büszke, dicsőséges öntudat, hogy ma jobban megértjük, mint valaha, hogy *mi a haza?* Hogy megsemmisítő ítélet száll azok fejére, a kik tőlünk hitet és hazát eltudományoskodni akarták. Hogy ma nekünk kell hirdetni, nekünk kell bizonyosságot tenni arról az ősi hitről, a mire a história mindig tanított: „Sohasem halhat meg az, a ki a hazáért halt meg.“ Még itt a földön sem. Soha, sohasem.

Gyászpompá, virág, könny: emberi emlékezet. És sokszor muló emlékezet. Nekünk most nagy „halottak napján“ ez az emlékezet nem elég.

Nekünk a lélek javai kellenek. Benünk a hit és honszeretet kapcsolódik össze, hogy *mi is megadhassuk, a mivel tartozunk.*

A mi hőseink megtanítják a nemzetet, hogy tudjon *imádkozni.* Sokat, jól és igazán. Hiszen ők bucsuzván tőlünk, hogy vérüket ontásuk értünk: a mi imádságunkért esedeztek. Istennel kibékülten hagyták itthon övéiket, az ágyuk dörgei, a fegyverek villámlásai közt is — imádkoztak. És hányan döltek

Fehér gyertyákról szomorú ének.

Halottak estéjén.

— Magyar Bálint. —

Jönnék siratni sötét ruhában,
Mint éjji felhők... Egyik se kérdez:
Melyik sir utján jut az övéhez?

Óh mind, akik ma siron siratnak:
Boldog halandók...
Áldott a sírhant, ahol sírhatnak!

De hol keresse sok anya, gyermek
A vágott tőkét... a hullt virágot:
A drága főt, mely hős sírba szállott?

Ezer-halottas mély sir-kaszárnyák!
A párjavesztett gerlicék merre,
Oh merre küldjék bánatuk szárnyát?

Fehér kezükbe' hófehér gyertyák,
Sírva-valók és siron nem lesznek,
Van könnyük és — jaj — nem könnyezhetnek.

Fehér gyertyákról szomorú ének...
Isten, ki mindent tudsz földön, égen:
Könny hova hulljon?... Gyertya hol égjen?...

Közös sirok a harcztéren.

— A Heti Szemle eredeti tárczája. —

Nagy területű, hatalmas temetők szinte megállítják az ember lélegzetét egy pillanatra.

— Mennyi sir! Suttogjuk lelkünkben. Mennyi élettörténet. Öröm, fájdalom, törekvések!

De csakhamar kiszabadulunk lelkünknek elfogódásából. Megbékülünk az ezer és ezer sírhalommal. A mulandóságnak törvényei, az idő, az emberöltők... szinte magyarázatát adják a halottak csöndes nagy vagy kisebb város sírhalmainak. Hogy minden város, község határában kell lenni egy más városnak, községnek. Az élők városa mellett a halottak városának, községének.

Mily más kép tárulhat azonban az ember elé a nagy kiterjedésű csatamezők síkján vagy hegyén. Az elesettek közül csak ritkán jut egyes hősnek, osztályrészül a külön sír. A mi Földényinkről hallottuk, olvastuk, hogy őrmestere visszafordult, hogy eltemesse az ő kedves tisztét. Rögönzött keresztet tűzött a csatasíkon magános sírja felé. *Uzsonnál* is hősi halált halt egyik magyar tisztet (Klauber Izsót) tisztársai (Czebelik Lajos lugosi mérnök) temette külön sírba. A temetésről levélben értesíti az özvegyét. A többek közt ezeket írja:

Szeptember huszonhetedikén a délelőtti csöndes félvonalást délután négy óra tájban kezdődő borzalmas ágyú és fegyverharc váltotta fel, mely hat óráig tartott. Férje ebben az ütközetben esett el Fenyvesvölgy község határában egy erdős hegyen. Drága temető huszonnyolczadikán reggel hozattuk Malomrét állomásra a meghalt Stankovich hadnagygyal együtt, holtát a körülményekhez képest megfelelő katonai díszrel és papi segédlettel eltemetttem. Sírjának pontos helyét egy kis vázlattal teszem könnyen megtalálhatóvá. Egy faraktár lévén a közelben, módomb volt deszkakoporsóba fektetni halottunkat és neki egy kis emléket állítani. Kardját nem tettem sírba, mert úgy gondolom, hogy fiainak örökre kedves emlék lesz dicső apjuk kardja.

Azt is olvastuk, hogy a haldokló hős utolsó kérése bajtársához: „Temess el kérlek, ha tudsz, külön sírba!“ A miből kitűnik, hogy sokan vannak, a kiknek külön sír jut, Talán százan... talán többen. S ha a vándor, az utazó majd az elesendesült, szomorú csatatereken fog egykor utazni, bizonyára találni fog egyes halmokat, dombokat, melyek alatt egy-egy hősi halált halt vitéz nyugszik. A fű belepi. A rögönzött kereszt elpusztul. A hős elporlik a hant alatt.

De a hősi halált halt vitézek legtöbbször *közös sírban* nyugszik. Egymás mellett, egymás fölött. Talán az ellenséggel is vegyest. Kibékülten, mozdulatlanul, porladozva esendesen.

Oh, azok a *közös sirok!* Főleg, ott a messze idegenben. Északon és délen. Vagy itthon a Kárpátok ölében.

Isten szent nevével ajkukon a halál karjaiba.

Imádkozzatok érettünk! Száll — jó felénk most is az ő kérésük a nagy idegenből, a nagy temetőknél közös sirjaiból... És a nemzet leborulva előtted Istenünk... imádkozni fog értetek hazánk dicső hősei. Ha megzognak a harangok e hazában, ha imádságra esendülnek a halálcsengők... ti hallani fogjátok a templomok könyörgéseit és a családoknak, a tüzhelyekről szálló szent zsolozsmáit.

A mi hőseink követelik tőlünk, hogy *jót cselekedjünk*. Követelik, hogy becsüljük meg *hitünket és nemzetünket*. Hiszen ők mindent feláldoztak. Életüket, családjukat, otthonukat. Mit adjunk cserébe?

Nagy „halottak napján“ száll, jó felénk az üzenet, hogy szeressétek e hazát. Hogy *hitbeli és nemzeti belső és külső megújulás* teheti igazán nagyra és boldoggá ezt a sokat szenvedett hazát. Követelik tőlünk, hogy a vérük hullásán megmentett és a világ előtt dicsőséggel övezett nemzetet egész lelkünkben és tiszta, önzetlen tetteinkkel, sőt önfeláldozásunkkal szeressük. És a nemzetnek meg kell érteni ezt a szöveget, ezt az üzenetet. Különben nem érdemi meg a jobb, dicsőbb életet.

... Felénk integet nagy „halottak napja,“ Szöveget, üzenetet hoznak az őszi szelek, a szálló fellegek. Nagy temetőkről, nagy, közös hősök sirjától. És intésére, üzenetükre megdobban a nemzet szive. A dicsőség érzete összeborul a fájdalom és engesztelődés szent érzéseivel egy anyának, a hazának kebelén. Hit és Honszeretet fog kezét, hogy a nagy veszteségeket, a mély nemzeti fájdalmat az áldozatos győzelem és megújulás szentségévé emelje. Micsoda nagy halottak napja int felénk, én Uram, Istenem... Δ

Gyermekkoromban, mikor a vidékre kirándultunk, sokszor találkoztunk halmokkal, dombokkal, melyekről szántó-vető emberek nagy busan regélték, hogy ez a halom, ez a domb *közös sir*. Alatta hősök csontjai porladnak. Történeti órák alatt, mikor az ékes szavu tanár nagy csatákról beszélt és lelki szemeink elé állította nemzeti létünk nagy temetőjét, hős vértől pircsult gyászterét Mohácsot... a gyermeki lélek fantáziájával láttuk a közös sirt, melybe nemzetünk diszeit és virágait temették. Szinte körülállottuk és szemünkben gyászkönnnyű ült. De nem csak Mohácsnál. Tele van a mi hazánk földje hősöknek közös sirjával. Fa, fű, virág, aranykalásos buzakalász erős magyar esontok poraiból sarjadzik itt a földön. S mikor az eke barázdákat hasít... esontokat vet fel. Dicső hősöknek elszórt csontjait.

A mi halhatatlan nemzeti költőnk Petőfi Sándort is a legnagyobb valószínűséggel *közös sirba* temették el Segesvár határán. Ott esett el a harc mezején; ott folyt az ő nyugtalan, hevesen lüktető vére. Ott is temették el — egy közös sirba.

A közös sirba való temetkezésnek még csak gondolata is megrázó reánk nézve. A csatatereken éppen olyan természetes, mint nálunk, itthon békés időben... a mi temetőinkben lefolyt temetkezés. Egy különbség, nagy különbség lehet. Hogy ott a harczmezőn, a közös sírok előtt nagy, mélyeséges és égbe röppülő imádságok és énekek szakadnak ki élő vitézeink, hőseink lelkéből. Imádság,

A magyar föld.

Nem rég igen érdekes levelet olvashattott a közönség egy harcztérről érkezett levél kapcsán.

— Mikor az ütközetek végeztével némi pihenő van a táborunkba, írja egy tiszt, csapataink védett helyen gulába rakják fegyvereiket. Pipára gyujtanak és csöndesen elkezdenek beszélgetni. Micsoda jellemző, a magyar embert még a csatatéren is, a maga mivoltában bemutató beszélgetés következik most. Nem dicsekszenek az ütközetnek hősi tetteiről, hanem folyik a szó, a beszéd emigyen:

— Vajjon, hogy van a föld otthon?

— Szántanak, vetnek-e? A kukoricza benn van-e már? Hát a répa. A krumpli. Mit is csinálnak szegény asszonyaink — a földjeinkkel.

Ime — a magyar ember!

Ime Magyarország... a földmivelő ország. A mely országnak egyetlen igaz, hű fejős tehene a föld...

Ime, a harcztéren harcizó nép, katonáink még az ütközetek hevében is erre az áldott földre gondolnak. Mert tudják, hogy Magyarország a földből él. És ha a parasztnak a földből pénze van: akkor van mindenkinek. És jut mindenre.

Mi pedig itthon bizony mostanában igen keveset vagy csak ritkán gondolunk avval: — Mi van a földekkel! Mi van a szántással, vetéssel? Kik végzik? Mi lesz a jövő terméssel.

Az újságokból csak a csaták, háborúnak híreit faljuk. A hírlapok keveset, ott hátul eldugva irnak arról, a mi Magyarország élete és létkérdése.

Pedig hála Istennek az őszi gond ma is a régi és súlyos gond. Hadvezetőség és kormány rajta van, hogy az őszi vetés az egész országban zavartalanul menjen végbe.

A hadjárat sorsát ugyanis nem az utolsó milliárd arany, hanem az utolsó ezer métermázsa liszt és hus fogja eldönteni.

Minden erőnket össze kell tehát fogni, hogy anyaföld termékenységét az országnak, a magunk javának ne csak megtartsuk, de fokozzuk is.

A magyar földnek jelentősége tehát sohasem volt olyan nagy, mint éppen most.

És hála a Gondviselésnek, hogy népünk ezt így is fogja fel.

Valami nagy, valami felemelő a magyar mezőknek képe. Öreg emberek, kik azt hitték, hogy ránczos kezük már nem fogják többé az eke szarvát: az ifjak kedvével és lelkesedésével szántottak, vetnek. Asszonyok,

magyar nők most mutatják meg igazán, hogy kik? És mi lelki erő, fizikai készség lakik bennük. Magyar leányok, a kik sarlóval kezükben a már érett, aransárga kalászokat aratták, most gyeplőt tartanak kezükben és még az eke szarvától sem ijednek meg. Magyar tanulók, iskolás fiúk a mezőn dolgoztak és dolgoznak.

Az őszi gond viszi őket. És a magyar föld nagy jelentőségének tudata.

... És mikor estenden elvégzik a munkát, mikor feketén bólint az eper fa lombja, mikor a szép őszi estéken látják, hogy kikönyökölnek csillagok... úgy elgondolják: az a csillag ott is ragyog a harcztéren. És abban a csillagban a mi hőseink is látják, szemlélik a mi itthoni gondjainkat. És mikor elgondolják, mi van a magyar földdel otthon: megnyugodhatnak.

A magyar föld rendben lesz. Isten és a nemzet akarja, hogy rendben legyen. Mester.

Német vers a honvédhuszárról.

Üzent a király és e kozák csöndes birodalmából indult a huszár kozákra orosz ellenségre. De bucsuzáskor... kísérté fiát öreg édes anyja is a városba. S az utolsó csök után egy kis zsák földet adott oda a fiúnak. Pusztai földet, amelyben ezer esztendő óta nem nő más, mint fű vagy árvalányhaj. A huszár magával vitte az ajándékot. Csatazott oroszral, megkergette a kozákat, táborozott erdőben, mezőn, a szabad ég alatt. Este mikor a hideg északi égen kigyult a csillag, a János ráhajtotta fejét a zacsakóra. És a hazai föld el kezdett beszélni. A Tisza vizéről a pusztáról a pusztai gyerekekről. Hitta, csábitotta a pusztát, a hazai föld, a hazai álmot. Reggelre kelve már szólt a kürt a rohamra és a huszár kivont karddal vágatott neki az ellenségnek ott Krasznik alatt. Golyó érte a mellét, de nem halt bele. Elvitték a szani tézek. A mikor felbontották a dolmányát, ott találták a maréknyi magyar földet a huszár szive fölött... És mindez nem rege, nem kitalálás. Az eset megtörtént. A minapi bécsi lapok tele voltak vele. Sőt meg is énekelték, verslábakba fonták. Robicsék Kurt a 88. gyalogos-ezred egyik vitéze német verset írt, melyben elmondja a gyönyörű históriát és szól a vers refrénje:

Reite Husar, reit in den Tod!
Färb' Feindeserde blutigrot!
Reite Husar reit in die Welt
Ungar muss leben und sterben als Held!

Magyarul: Vágtass huszár, vágtass a halálba, a véred fesse pirosra az ellenség földjét. Vágtass huszár neki a világnak, a magyar élve halva csakis hős lehet.

a minőre mi, a kik a temetéseken szinte közönyösen, beszélgető kedvvel jelenünk meg: képesítve nem vagyunk.

A csatatérről visszaérkezett sebesültektől úgy halottam, hogy a *közös sir* nem mindig *kiásott* sir. Vannak ugyanis esetek, mikor vagy idő nincs a nagy, a hatalmas sir kiásására. Vagy pedig olyan nagy a halottak száma, hogy elhantolásnak más módjáról kell gondoskodni. A halottakat t. i. összehordják. Jól, erősen mésszel öntik le és aztán földet hordanak reá, hogy a földkéreg egész dombbá domborul.

Elmondhatjuk most ebben az óriási világesztében, hogy ilyen, vagy olyan közös sírok, melyekben magyar hősök pihennek, ugyszólván a fél Európában találhatók. A hol csak a magyar katona dicsőséget szerzett a magyar névnek (ezt a nevet pedig most már az egész világ tisztelve említi) ott vannak közös sírok, melyekben a mi véreink porladoznak majd. A francia erdők alatt. Az orosz harcztereken, a galicziai csatatereken. Szabács vára alatt, a szerb sziklákön, a montenegrói rengetegeken... még a tengerek hullámsirjaiba is jut.

... És hallottam katonák élő ajkairól egy megható epizódot. Arról a forró szerelemlről szól, a legelső szerelemlről, a mivel a magyar ember ezt a földet, ezt a magyar földet oly izzóan szereti. Egy földmives katona kis zacsakóban egy pár marék földet vitt magával. A maga kis földcsékjéből. És tartogatta, hurezolta a csaták utjain, rohamaiban.

Ha éjjel megpihenhetett, feje alá tette. Hűs párnának, édes álmoknak. És mikor elesett, közelgett a vég, a pár marék földet oda adta a mellette harcizó bajtársának és kérlelte, megígértette, hogy szive mellé teszi... a közös sirban is.

Halottak napjának estéjén pedig majd ki-gyulnak az itthoni temetők. Hány lélek száll most oda a messze idegenbe... a közös sírok felé a szeretetnek, az imádságnak lángjaival. Oh azok a közös sírok! Ha csak azokat a sziveket takarnák, nyomnák, a melyek benne nyugszanak! De százzszor, ezerszer többet takarnak. Az itthon maradtok, az élőknek szívét is nyomják, szántják és szagatják. A szegény tüzhelyen éppen úgy magukénak vallják azokat az ismeretlen sírokat, mint a gazdagok palotájában. És itt is, ott is meggyujtják estenden az emlékezet világát. Még a gyertyákat is. És imádkozni fognak még ott is, a hol olyan régen nem imádkoztak. Igazán... Istenesen. És onnan a távolból ide érkeznek a dicső szellemek. Végig szállanak az élő és halottak városain és községein. És mi hallani fogjuk könnyeinket szárító és fájdalmainkat enyhítő lágy zsolozsmájukat. Ne sirjatok! Azok, ezek a sírok nem oly zordonak. Dicsők... Mi bizony tekintünk közös sirunk éjjeléből a győzelem felé. Ne sirjatok! Viszontlátjuk egymást. Hiszen a mi esontjainkat Isten keze takarja.

Bodnár Gáspár.

Segíts magadon, az Isten is megsegít...

— Készüljünk a közeli télre. —

Hiába kicsinyeljük a közmondásokat. Azokban bölcsesség, a tapasztalatból kikristályosodott igazság nyugszik. És eljön az idő, mint például most is itt van az idő, mikor ezekből a közmondásokból, mint nemes érczekből szinte kicsurran a szín arany.

Régi közmondás, hogy segíts magadon, akkor az Isten is megsegít. Ennek a közpéldabeszédnek intését már évtized óta megértette a magyar nép is.

És főleg érti és értse meg ma, mikor mindenki csak a kormányzattól, csak a hatóságtól, csak — általában — másoktól várja az intézkedést, a segítséget, munkát, hogy boldogulhasson.

E nehéz időben is mily sokszor halljuk: — Mit is akar velünk a jó Isten.

Pedig legtöbbször nyilvánvaló, hogy mi nem akarunk tenni, cselekedni, egymásnak hónya alá nyulni.

— Szörnyű idők! Mi lesz? A kereskedők kizsákmányolják az embereket.

És nem vesszük, főleg a kezdetek kezdetén nem vettük észre, hogy a kizsákmányolás ellen már a hatalmas német nemzet régen megtalálta a fegyvert. A szövetkezetekben. Az együttműködésben. Az előrelátó gondoskodásban.

Nálunk, magyar földön rengeteg az egyesületek száma. Milliókra megy az az összeg, a mit tagsági díjak fejében fizetünk évtizedek óta.

Most láthatjuk, hogy legtöbb egyesületnek nincs reális célja. Egyes ember gondolatát, sokszor hiúságot szolgálta sok egyesület. Az ideális egyesület. Az ideális egyesületek is csak akkor válnak váltak be az élet gyakorlatába, ha az életnek praktikus céljaival kapcsoljuk össze.

De a praktikus célokról mi rendszerint megijedtünk.

Ime most is halljuk, hogy a kereskedők kizsákmányolásával szemben szinte maga az élet vetette fel a kérdést, hogy alakítsuk meg a fogyasztási szövetkezetet.

Rengeteg ember érzi szükségességét, nagy, tekintélyes számmal ragadhatnók ústökön a kínákozó alkalmat. Alig, hogy felvetjük az eszmét, már előállnak a kifogásokkal:

— Elkéstünk...

— Nincs szakemberünk.

— Hát 'iszen a kereskedőknek is élni kell.

Igen, élni. Éljenek is, de hagyjanak mást is élni.

A szövetkezetek, főleg a fogyasztási szövetkezetek indító okai mindig, vagy legtöbbször a visszaélések, a zsarolások, a helyzetek kiaknázása a hivatásos elemek által.

Igazi szövetkezeteknek létjogosultsága ma már nem kérdéses dolog. Arról vitatkozni is felesleges. A szabad versenyek jó és szükséges oldalaira szeretnek a mai modern korban hivatkozni. Nos akkor ebben a szabad versenyben a szövetkezetek helyet követelnek.

Nálunk most is és ezután is úgy látszik a hatóságtól várunk mindent. Pedig a hatóság tehetetlen, gyenge és mozdulatlan, ha a társadalom nem ad neki lökést. És nem segíti.

A hatóságnak kötelessége a praktikus védekezéseket, szövetkezéseket elősegíteni. Különben ő fogja megbánni leginkább ez irányban való közönyét.

Mi lesz Szatmáron a közeli télen, de főleg kora tavasszal: azt ma csak sejteni lehet, de megmondani senki se meri.

Hát megmondjuk mi. A legnagyobb meglepetés, a milyen a készültség, az előre való látást szokta követni.

Minden város mozog. Olvassuk, Nagyváradon, mi minden mozgalom indul meg a télire való berendezkedésre. Olvassuk más, mi hozzánk hasonló helyzetben levő városokban.

Itt nálunk nem törődik a közel jövővel senki. Főleg nem a társadalom. Csak a hatóságot emlegetik sűrűen. Szidni is fogják nem sokára.

Nincs és nem lesz igazuk.

Mozgassa meg a hatóságot maga a társadalom. A társadalom pedig a hatósággal vállvetve segítsen magán. Akkor az Isten is meg fogja segíteni.

M—r.

A hős egyházfő. Az oroszok galíciai garázdálkodásának egyik legszégyenteljesebb eseménye az, hogy mint megirtuk, Lembergben letartóztatták Septioky gróf görög-katolikus metropolitát és elvitték Szibériába. Ezt a barbár eljárást most menteni igyekszik a Moskwsia Wjedomosti című orosz lap és ebből a közleményből tudjuk meg az érsek elfogatásának felháborító történetét. A metropolita Bécsben időzött, mikor meghallotta, hogy az oroszok Lemberghez közelednek. Nyomban elhatározta, hogy haza megy, mert kötelességének tartotta, hogy a veszedelem napjaiban a hívei között legyen. Az oroszoknak, akik Galícia lakosságát szeretnék megnyerni az orthodox hitnek, utjában volt a görög-katolikus metropolita és mindenkép ürügyet keresett arra, hogy eltávolíthassák. Ezzel az ürüggyel szolgált is nekik a metropolita bátor és hazafias viselkedése. Egy vasárnap misét celebrált a Szent György székesegyházban és az istentiszteleten az oroszok számos kémje is megjelent, amivel az érsek tisztában is volt. És ennek ellenére, írja szó szerint az orosz újság, lázító durva ságra ragadtatta magát a főpap, aki fölmelve a szószerkekre, felszólította híveit, hogy maradjanak hívek Ferencz József császárhoz és a hazához. Ime ez volt a lázító durvasága, amiért aztán elfogták és Szibériába vitték. A barbár eljárásnak egyéb magyarázatát az említett orosz lap sem adja, így hát nyilvánvaló tény az, hogy az oroszok a lembergi egyházfejedelmet olyan elbánásban részesítették, a mely megütözést és megvetést fog kiváltani mindenütt, ahol a művelt gondolkodást és jó érzést megőrizték az emberek.

Az utcza-gyerekek.

Szomorú alak az utczagyerek. Ott látjuk naponként az utcák sarkán. Vagy csatangol, les, harcosol, esip, a hol csak tud vagy az összeszedett fillérekkel játszik „falalóktól“, gombosdit, vagy más utcza-gyerekek játékot. Cigaretta a szájában, bolyhos haj a fején, piszok a testén. Hogy mit eszik, honnan tartja fenn magát senki se tudja. Hol vesz éjjeli szalást, sokszor csak a jó Isten tudja. Olakban, ereszek alatt, padláson, pincékben, hidak alatt. Mikor kér alázatost. Ha megkapta a maga krajezárját vigyorog és fut a boltokba cigarettáért. Láttam már, hogy italért is. Ezek a szerencsétlen gyerekek a jövő veszedelmes elemeknek a jelöltjei. Törvényszéki tárgyalások kapcsán gyakran tapasztalható, hogy csavargóknak, tolvajoknak, rablóknak az első útja, sőt gyilkosoknak a preludiuma az utczagyerek volt.

Utca-gyerekek — fájdalom — a mi társadalmunkban mindig volt. Nálunk Szatmáron közismert, naponként látható utcza-gyerekek csavargókat, dulakodtak, kártyáztak, falalóktól játszottak az állomás előtt, a piacon, a hídfőknél és sok más helyen.

Most, ebben, a szomorú időben csapatostul járnak-kelnek, álldogálnak a kereskedések előtt, a kofák sátrai közt, a templomok ezintermében. Ott is vesznek szalást éjszákára. Vagy behúzódnak egyes magánlakásokba is észrevétlenül. És ha sikerül... gyakorolják magukat — a jövőre.

Nem akarunk rekriminálni. Nem is jajgatunk. Cselekvésre hívjuk fel nemcsak egyedül a hatóságot. A társadalmat. És a társadalomban azokat, akiknek lelkük a jövőbe lát. A kik egyesületek, alapszabályok nélkül is a patronázs nemes hivatását gyakorolják.

Higyük el, hogy ezek a kószáló utczagyerkek a szegények legszégényebbjai és legszerencsétlenebbjei.

Ezekkel a szerencsétlen gyerekekkel törődnünk kell. Tenni kell értük. Különbön hasznatlan minden törekvésünk. Minden népoktatásunk. Minden tankötelezettség, iskola és szociális intézményünk.

Talán a gyermek-bíró vethetné szemét rájuk. Talán a rendőrség tarthatná őket jobban számon. Vagy a patronázs nyújthatná ki védő karjait feléjük.

Hiszen a tisztességes iparosok panaszkodnak, hogy nincsen tanulónak való anyag. Az iparos iskolákban nehezen megy a beiratkozás, mert a műhelyekből sok segéderő hadba vonult. És ime, az utcza-gyerekek száma szaporodik. Olyan gyerekeké, a kiknek apjuk talán a harezteren van, anyjuk itthon munkában. Vagy olyanok, a kik árvák, a kiknek senkijük sincs.

Mit ér a sok iskola, a rengeteg áldozat, a mit a kulturális palotákra fordítunk, ha az utcza még mindig tele van kóborló utczagyerkekkel, a kikre senki nem vigyáz. A kiknek lelkével senki nem törődik.

A kóborló ebekre rendszabályokat hoznak. A bitanglóba került jószágot ellenőrzik, hirdetik.

Az utcza-gyerekek szabadon kószálnak a jövőre, a melyben ők fogják megtölteni a börtönöket.

Uraim, valahogyan nem jól van ez így a sokszor emlegetett XX. században.

Spektátor.

†
Pintz Mátyás.

Csatát megnyerni, diadalokat aratni, a hazát megtartani a támadó ellenséggel szemben: csak hősekkel lehetséges.

Hogy a nemzet tovább éljen, hogy jövődönket a dicső multakhoz csatolhassuk: száznaknak, ezreknek, tízezreknek kel megvalniok. A magyarnak jövődöje, egész ezer esztendeje dicső hőseknek vére hullása nyomán készült.

Most is veszélyben van hazánk. Most is száznaknak, ezreknek vére ömlik. Győzelmünk utjain sűrűn hullanak vitéz tesvéreink. És hullanak főleg nagy, értékes jobbaink, a kik nem csak intellektuális világunkat alkotják meg, de a kik a nemzet ifjúságát nevelik, a haza fakadó virágait készítik a jövőre számára.

Sok profeszor, tanító halt hősi halált. A szatmári kir. kath. főgimnázium homlokzatán is gyászlobogó lengett az ősi szellő. Nem is a gyászoknak. A dicsőségnek, a hősi halálnak zászlaja ez, melyre minden szem büszkén tekint, melynek látására az ifjúság szíve is hangosabban dobban.

Pintz Mátyás tanár, a 12-ik honvéd gyalogezrednek népfelkelő tartalékos hadnagya, a déli harezteren hőiesen küzdve ellenséges golyóktól találva — elesett.

Csak imint ott a katedrán, a lelkes történelmi órákon nevelte, tanította az ifjúságot hazánk szeretére. És csakhamar jöttek a történelmi idők. A tetteknek ideje. Hivta őt is a nemzet. A honvédelem kiragadja őt is családjának, az iskolának, tanítványainak köréből. És ment. És harezolt merészen, bátran, mint magyar vitézhez illik. Sebet oszt, golyókat küld, csapatok élén lelkesít, míg őt is utoléri az ellenségnek gyilkos golyója. Nem is egy, hanem hat. Értékes életet látott benne az ellenség. Mohón szedte le a férfi korának virágában levő, derék katonát.

Pintz Mátyás hét évvel ennek előtte jött ide Szatmárra. Középkorait a jezsuita-társasági atyáknak híres intézetében, a kaocsai gimnáziumban végezte. Aztán az egyetemre ment. A tanári pályát választja. Komoly, szorgalmas ifju volt, a ki lelkét megövtá a romboló szellemtől vagy inkább szellemtelenségtől. A divatos „mi tudósok“ elméleteitől, melyek a magyar ifjúságban a keresztény pozitív hitet és a hazaszeretetet igyekeztek tönkre tenni. Kiválasztani, mérlegelni tudó ítéllettel és bizonyos kiforrottsággal, tiszteletreméltó komolysággal foglalta el tehát itt, városunkban professzori székét. És kiváló szakavatottsággal.

Erősen barba, esinos, erővel teljes férfi volt. A ki először látja, talán tulkomolynak, szinte ridegnek itéli. De csakhamar kelleme

sen csalódik. Gyorsan fel tudott melegedni. Társaságba vegyült és akkor meleg források fakadtak lelkében. Tele volt egész lénye derűvel, szikrázó humorral, sőt nem egyszer metsző humorral. Igazságos ember. Hü barát, megbízható, alkuvást nem ismerő erős jellem. A ki nem félt az igazmondástól, ha azt az igazság követelte. És azért kartársai-val mindig harmoniában tudott maradni. Mert gyöngédséget, méltányosságot és előzékenységet hordozott nemes lelkében. Nem volt tuccat ember. Kiválóságai őt a jelesebbekhez emelte. Tanítványait szerette. Nyugodt temperamentuma, hivatásának átérzése, kötelességtudása kísérték tanítói pályáján. Egyik volt tanítványa beszéli, hogy a különben csöndes, mérsékelt kedvű ember a történeti órákon felhevült. Lelkesedése izzóvá lett és szemeiben a honszeretet lángja lobogott. Pozitív, erős hite volt, mellyel sohasem dicsékedett. Árulgatni nem szerete. De ha arról volt szó, hogy azt védelmezze vagy megvallja: percze sem késedelmeskedett hitvallásával.

Szép, tágas perspektívákkal rendelkezett. A világfolyását a józan, megszürodött férfunak szögéből nézte és ítélte meg. A keresztény világnézetnek szögéből. És e konfessziójából egy parányit sem engedett. Szerette a virágot, a mi lelkének gyöngédségét mutatta. Valamint baráti érzelmeiben is figyelmes és előzékeny tudott lenni.

Utoljára a csapatjában láttam, mikor a harcztérre való vonulása előtt gyakorlatozásból hazafelé tértek. Meglátott. A csapatból felém intett. És azzal a mosolygással váltotta ki lelke akkori világát, a mivel ő oly sokat, érthetőt tudott mindig mondani. En is intettem és mosolyogtam felé. És olyan sejtelmek rejtőztek lelkembe, a miket legyőzni alig bírtam. „Látlak-e vagy sohasem?”

És nem látom, nem látjuk többé ép férfias alakját.

Ő hős lett. Nem csak azért, mert úgy harcolt, mint a hősök harcolnak. De mert hősiesen meg is halt. A hazáért. A nemzetért, melyet lelkéből szeretett. Melyért velem együtt való beszélgetésünkkor oly sokszor aggódtunk.

Mondják, hogy a csendes temperamentumu ember — egész az izzó, forró mámorig fel tudott hevülni a csataterén. Merész volt egész a lélegzetet elfojtó vakmerőségig. Ennek a merészségnek köszöni közvetlen halálát is.

Ő tehát nem jó vissza hozzánk. Ott nyugszik idegen földön. Közös sirban, mint annyi száz. De ő mégis itt lesz velünk, közöttünk. Itt maradt jó szelleme. Az intézetben, a hol becsületet szerzett. A kartársainak, az ifjuságnak, barátainak, családjának, árván maradt kis leányának szép és dicső emlékezetében. Mert nem halhat meg az, a ki a hazáért hal meg. (br.)

A család következőkép jelenti a hős halált:

Özv. Pintz Mátyásné, szül. Dóka Mária a maga és kisleánya Évike, valamint az egész rokonság nevében mélységes fájdalommal és megtört szívvel, de a jóságos Ég szent akaratában való megnyugvással tudatja, hogy forrón szeretett férje *Pintz Mátyás* szatmárnémeti kir. kath. főgimnáziumi tanár. a 12. honvéd gyalogezred Népfelkelő tartalékos hadnagya a déli harcztéren szeretett hazájáért hősiesen küzdve folyó évi október hó 2-án, reményekben gazdag életének 35., boldog házasságának 5. évében hat ellenséges golyótól találva hősi halált halt. A drága halott földi maradványai ellenséges területen közös sirban hantoltattak el. Nemes lelkének üdvösségeért az engesztelő szentmise-áldozatot folyó évi október hó 26-án mutattuk be az Urnak a németpereg plébánia templomban. Németpereg, (Arad vm.) 1914. október hó 23. Az Ur anyála őrizze távolban nyugvó drága hamvait!

A tanári kar jelentése:

A szatmárnémeti kir. kath. főgimnázium tanárkara szemében könnyel, szívében megilletődéssel adja tudtul, hogy szeretett kartársa *Pintz Mátyás* főgimnáziumi rendes ta-

nár, a 12. honvéd-gyalogezred tartalékos hadnagya, élete 34. évében, 1914. október hó 2-án a déli harcztéren hat golyótól találva hősi halált halt a hazáért. Lelkéért az engesztelő szentmise-áldozatot október hó 26-án reggel fél 8 órakor mutattuk be a Kálvárián. A nemzetünkért életét, vérért adó kartárs emlékéit, a ki hét esztendőn át szolgálta tudással, szívvel és lélekkel mint tenár a haza közoktatásügyét, fájó emlékezéssel őrizzük szívünkben. A boldog föltámadásig nyugodjék békében!

Imádkozik a király. A királyról a háboru első napjaiban egy szép fényképfelvétel készült, amely az uralkodót abban a helyzetben ábrázolja, amint a nagy idők küszöbén népeiért seregei győzelmeiért mély áhitattal fohászkozik. A kép már az első látásra meghatott érzést vált ki a nézőből: a patriarcha-király imádsága önkéntelen áhitatot ébreszt népei lelkében is. Mi vezércikkben méltattuk már e hó elején. Az imádkozó király képe nagyon népszerű lett, sok példányban forog már közkezen. Az osztrák Vörös Kereszt sok ezer példányban sokszorosította és egy hangulatos versszöveggel terjeszti. Most a képet sokszorosítani fogják magyar szöveggel is, amely sikerült fordításban a következőképpen hangzik:

Seregek Istene!

Te ki látsz szívembe,
Tudod, hogy nem én akartam,
Háborut nem én okoztam,
Hős népemért dobog szívem
Te tudod azt én Istenem!

De ha itt van fejünk felett,
S kerülnünk ki már nem lehet,
Csak arra kérünk, Istenünk,
Segíts bennünket küzdőnk,
Hogy győztesen a tűzön át,
Védjük a drága, szent hazát!

Mindenszentek napját ünnepli az egyház nov. 1-ső napján. Következő napon halottaink lelkiüdvét munkálja. Gyönyörű, fenéges lelki szövetségnek, természetfölötti életnek szívetség-ünnepe ez a két nap. Összeborulnak a vitézkező, a szenvedő és diadalmas egyháznak tagjai, hogy a kegyelemnek, a megbocsátásnak, a könyörületnek, az emlékezetnek, a segíteni tudásnak és akarságnak cselekedeteit áldások forrásává tegyék. A szenteket kéri a vitézkező egyháznak tagjai, hogy együttesen segítsenek a szenvedő lelkeken. Istennél, azokért, a kik lelkük megtisztításáig epedve várják a dicsőséges egyházba való jutásukat. Az egyháznak ősi hite, a kinyilatkoztatásnak és emberi észnek, szíveparancsa, hogy üdvösséges cselekedeteiket végezzük. És szent, üdvösséges gondolat a halottakért imádkozni, hogy bűneiktől feloldoztassanak.

Az Oltáregyesület köréből, November 1-én vasárnap, (a hónap első vasárnapján) szentéimádás lesz a zárda-templomban. Reggel 8 órakor szent mise. D. u. 5 órakor könyörgés és szent beszéd. Jöjjetek mindannyian, a kik értitek, mit tesz a hazáért meghalni. Jöjjetek és imádkozzatok, imádjátok az Oltáriszentségben élő Megváltót, a ki az egész emberiségért életét adta. Áldozatok a mi hőseink lelki üdvösségeért, hogy miként itt hősiesen haltak meg, úgy vitézkedjenek ott fenn a dicső hazában is. A tagok szorgalmasan munkálkodnak s most rajta vannak, hogy a sirok pompája helyébe... az áldozatos lelkeket nyerjék meg a jótékonyágnak.

A kath. egyház és a háboru. Fővárosi forrásból most már mint befejezett tény közölhetjük, hogy a magyar püspöki kar három milliót ad a hadi pénztárnak, melyhez maga a szatmári püspök pl. 100 ezer koronával, a szatmári káptalan 30 ezer koronával járul. Most egyelőre ennyit irhatunk e tárgyban.

Hogy ünnepeljük meg a halottak napját? Erre a kérdésre már e hónap elején így feleltünk: Halottak napja... ez a nemzeti nagy halottak napja, amilyen oh be régen nem volt a magyar nemzetnek, még

csak integet felénk. És ime, a lelkek már is rá gondoltak. Vele foglalkoznak. Buzgóbban és sokszorosan többet kell most imádkozni a magyar népnek. A mi imádságunk legyen középpontja, lelke és egész mivolta ennek a nemzeti nagy emlékezetnek... És... és a fényt, a drága koszorukat, a sirokra öntött pazar költségeinket... ajánljuk fel a mi sebesültjeink javára. A sirokon egy kis méces, lelkünkben mélységes, buzgó imádság és a jótékony parázsának forrása... ezek legyenek, ne csak jelszavaink, de a halottakért való üdvösséges cselekedetünk is. E sorainkat igen sok vidéki lap átvette és felvetett eszménket magáévá tette. Azóta cselekedetekben is nyilvánult az eszmének pártolása. Több ily jótékonyágról tudunk a hozzánk érkezett tudósításokból. Egy ily jótékonyágot, mint kiváló, követésre méltó példát leszögezzük. Szabó István prelátus kanonok az oltáregyesület elnökének következő sorokat írja: „A mit kedves halottainknak tartozó kegyelem adójából elvonok, az ide mellélt 100 koronát harezoló katonáink egyik nagy szükségére ajánlom fel s küldöm az Oltáregyesületnek melegeit ruhneműek készítéséhez szükséges anyag beszerzésére.” Ily jótékony adományokat lapunk kiadóhivatala (Pázmány-sajtó) is elfogad és szívesen juttatja rendelkezési helyére.

Requiem Pintz Mátyásért. A kir. kath. főgimnázium tanári kara és ifjusága, kegyelettel áldozott az elhunyt kartárs illetőleg tanár emlékének. E hó 26-án 1/28 órakor gyászmisét mondott lelkiüdvéért Varjas Endre hit-tanár. Ugyanakkor egyik mellékoltárnál csendes szent misét ajánlott fel egy másik pap tanár. Mise alatt sokan járultak a sz. áldozáshoz, melyet ugyancsak érte ajánlottak fel.

Mindenszentek ünnepe és Halottak napja. A székesegyház műkedvelői énekhar *Sepsy Márton* karnagy vezetése mellett f. é. nov. 1-én délelőtt a 9 órai nagymisén a következő egyházi énekeket adja elő. *Introitus:* Gaudeamus es *Communio:* Beati mundo corde choralisok orgonakísérettel. *Graduale:* Leitner, Timete Dominum. *Offertorium:* Leitner Justorum animae. 4 szólamu a cappella vegyeskarok. *Goller:* Missa in hon. B M V. de Loreto. — Nov. 2-án. Halottak napján *Goller* Requimje. P. L.

Vaskereszt — egy jezsuitának. Kölnből jelentik: P Seiler Gyula jézsuitársasági atyát, aki Belgiumban mint német tábortól lelkész szolgál, Vilmos császár a Vaskereszt renddel tüntette ki.

Tisza István Szatmáron. A miniszterelnök és b. Ghilányi Imre földművelésügyi minisztert várta Szatmár tegnap egész nap. Tisza ugyanis Ung, Bereg és Máramarosban körutat tesz automobilon. Este fél 7 órakor érkezett. Rövid tárgyalások után tovább utazott.

Egyházi beszédet mondanak. Nov. 1-én 7 ó. sz. mise után *Benkő József*, apátkanonok plebános predikál, a 9 órai sz. mise után *Tóth József* képz. tanár; *este 6 órakor* dr. *Scheffler János* tanulmányi felügyelő theol. tanár; nov. 2-án a temetőben 1/26 órakor *Sepsy Márton* s. lelkész.

Egy irgalmas nővér halála. A következő jelentést kaptuk: Tetszett a Mindenhatóknak szeretett rendtársnőnk Gyurovits M. Pulchéria fogadalmánénét életének 71. évében a paulai szent Vincéről nevezett irgalmas-nének társaságából az 1914. évi okt. 19-én este 10 órakor Esztergomban kiszólítani, miután szent hivatásában Istennek 41 évig hűségesen szolgált. A temetés október hó 21-én d. u. 3 órakor volt. Ajánljuk lelkét ájtatos imáinkba! Szatmár-Németi, 1914. október 23. Nyugodjék békében! Az előjáróság.

Az ötödik gyalogezred hősei. Ki ne emlékeznék városunkban arra a napra, mikor a mi hőseink, az ötödik gyalogezredbeli a Deák téren esküt tettek, hogy ezt a hazát verük hullásával, életük feláldozásával védeni fogják. Az eskü szentségéhez hiven teljesítették is azóta a mi katonáink nagy kötelességüket. Vérük hullott. Életüket áldozták fel sokan. És sebeket kapnak hazánknak nemzetünknek védelmében. A legujabban érkezett veszteségi kimutatás hozza a hősök ne-

vét, az ötödik gyalogezred megsebesült és elesett hőseinek névsorát, melyet „Szamos“ laptársunknak összeállítására nyomon. mi is közlünk. A sebesülések könnyű természetűek. A névsor következő:

Dr. Biró József, tart. hadnagy, szül. Erdődön 1884-ben, megsebesült, Dr. Darabant István, tart. hadnagy, szül. Bujánházán 1882-ben megsebesült és fogságba került. Erdősi Dániel kapitány, szül. Djakován 1880-ban meghalt, Fein Jenő, élelmezési tiszt, fogságba került, Földényi Mihály, százados, szül. Aradon 1880-ban, meghalt, Dr. Frankl Lajos, tart. hadnagy, szül. Mátészalkán 1887-ben, meghalt, Frauenberger Lőrincz, ezredes, szül. Bécsben 1861-ben, megsebesült, Garav László, főhadnagy, szül. Budapesten 1892-ben meghalt, Haffner Lajos, hadnagy, szül. Budapesten 1893-ban, megsebesült, Hietsch Károly hadnagy, szül. Nagyszébenben 1892-ben, meghalt, Hómér László, tart. hadnagy, szül. Miskolcon 1883-ban, meghalt, Hreblay Kálmán tart. hadnagy, szül. Temesváron 1882-ben, meghalt, Illésházi Károly, tart. hadnagy, szül. Kispesten 1892-ben, megsebesült, Kohlmann Tamás, kapitány, született Ujpesten 1875-ben, megsebesült, László András, tart. hadnagy, szül. Héjjasfalván 1881-ben, megsebesült, Lazarou János, főhadnagy, szül. Szászvárosban 1885-ben meghalt, Melioris István, főhadnagy, szül. Kassán 1889-ben megsebesült, Militzer Sándor, tart. hadnagy, szül. Csekében 1886-ban meghalt, Milvius Attila tart. hadnagy, szül. Kőrösbányán 1894-ben, megsebesült, Moga Péter, hadnagy, szül. Nagyszébenben 1893-ban megsebesült, Pacála Aurél, kapitány, szül. Leceesen 1876-ban megsebesült és fogságba került, Pitsch Róbert, kapitány, megsebesült és fogságba került Reisinger János főhadnagy szül. Pozsonyban 1886-ban, megsebesült, Broczko Gyula, tart. hadnagy, született Nagyrőczen 1887-ben megsebesült, Steiner Károly, kapitány, Hötzenpözl, 1872., megsebesült és fogságba került, Schwartz Márton dr., tőrzsorvos, Nyárádszerda, 1869., megsebesült és fogságba került, Ursace Gábor, hadnagy, Oroszborgó, 1889., meghalt, Völgyesi (Weisz) Zsigmond, tart. hadnagy, Leszete, 1885 meghalt, Wesz Gyula, kapitány, Pozsony, 1879. megsebesült.

Halálozás. Özv. Diószeghy Jánosné, sz. Takács Terézia, életének 70. évében hosszasan szenvedés után elhunyt. A megboldogultban Diószeghy Kálmán nyomdász-társunk édes anyját gyászolja.

Teát a katonáknak. Most, amikor már a hideg idő beköszönt, milyen kellemesen felmelegít bennünket egy csésze zamatos, forró tea. Gondoljunk a szegény katonákra, akik hideg esős, majd dermesztően jeges, havas időben éjjel nappal kint fázhatnak dide-regnek a csataterén. Milyen jól esnek nekik egy korta forró tea, hogy felvillanyozná újra meggyémberedett tagjaikat. A hadvezetőség küld is számukra teát, de miután a tea behozatala a háború miatt megszünt, esetleg kifogy, vagy kevés lesz a készlet. Városunk áldozatkész közönségéhez, a kávéosok, cukor-rászdák és vendéglősökhöz fordulunk, gyűjtésük össze a már egyszer leforrázott tealeveleket, szárítsák meg jól és küldjék be a Vörös Kereszt helybéli fiókjának, ahol összegyűjthessék és rendeltetési helyére juttathassák. Csakis egyszer leforrázott és jól megszáritott teát használhatnak fel a katonák részére: az egyszer leforrázott tealevelek még másodszeri forrázásra is jó teát adnak. Az egyszer már leforrázott tealevelek odaajándékozása senkinek sem jelent áldozatot, mégis nagy jótétemény fakad belőle a katonák számára.

A sebesültek kórházaiban. Erdekés átiratot küldött minap a temesvári hadtestparancsnokság Cicatricis Lajoshoz, Szeged város főispánjához. A hadtestparancsnokság átirata ápolás alatt álló sebesült katonákkal foglalkozik és úgy találja, hogy a sebesültek ápolása körül szigorúbb intézkedéseket kell életbe léptetni. A többiek közt így nyilatkozik az átirat: Egyáltalában oda nem illőnek és szükségtelennnek tartom azt, hogy a sebesültek minden fajtája, különösen az önkéntes betegápoláshoz tartozók előtt csak alsóruhában üldögéljenek, vagy az ablakba fekszenek és az utcán arra haladókat meg-

szólítja. Itt katonai rendnek kell érvényesülni. A sebesültek olvassmányaira vagy pedig a társalgás szellemére a legnagyobb figyelmet kell fordítani. Az átirat végül elismeréssel emlékszik meg azokról a hölgyekről, akik önfeláldozó ápolónő munkát végeznek. — Nagyon is kívánatos hangsúlyozza az átirat — hogy az egészségügyi katonák durva gyakorlatlan kezét az önfeláldozó betegápolás szeretetteljes jóleső kezelése váltsa fel, a temesvári hadtestparancsnokság átiratát a főispán közölte a Vörös Kereszt vezetőségével, amely gondoskodik róla, hogy minél szélesebb körben nyilvánosságra hozassák.

Nincs egészséges, praktikus eszménk, gondolatunk, amivel a jelen nehéz időben a lakosság, a népen segíthetnénk, panaszkodnak sokan. Tekintélyes, súlyos egyének. Csak nézünk, bámulunk a reánk következő téli, még nehezebb időszakba és nem cselekszünk semmit. Hát ha csak az a baj, ime mi időről-időre közöljük lapunkban azon eszméket és gondolatokat, melyeket más városokban felvetnek, meghánynak, vetnek és acélos akarattal keresztül is visznek. Tanulni nem szégyen. Eszméket kölesőnőzni okos cselekedet. Ime, tessék csak olvasni egy székesfehérvári újságnak jelentését: *A liszt-drágulás ellen.* Nagyon életrevaló s megvalósulása esetén igen üdvösnök ígérkező tervvel foglalkoznak most dr. Saára Gyula polgármester és dr. Kerekes Lajos főjegyző. A rohamosan emelkedő lisztárak miatt a szegény nép, de általában az egész közönség érdekében szükségesnek tartják, hogy a város lakossága részére olcsó és jó lisztről gondoskodjanak. Ezt olyformán gondolják, hogy a város venne gabonát, azt meg örletné és a lisztet beszerzési áron eladná. Ha negyven K-ért kapna is egy métermázsza búzát, a nullás liszt kilója akkor is legfeljebb 48 fillér lenne, nem pedig 66, mint amennyire némely helyen már most felverték. Adja Isten, hogy a szép terv ne csak terv legyen, hanem meg is valósuljon, még pedig minél előbb.

Szomorú temetések. Panasz érkezett hozzánk, hogy az itt, városunkban, sebeikbe belehalt vitéz katonáinknak igen sivár, igen szomorú temetésük van. A temető papon és kántoron kívül senki sem jelenik meg ezeken a temetéseken. Sem a katonaság, sem a civiliek közül. A koporsót a „szent Mihály lovai“ viszik ki és virágtalan, vigasztalhatatlan az a szerény koporsó is. Mi azt hisszük, hogy a közönségnek nem volt, nincs tudomása sem ezekről a temetésekről. Mert még a haretéren, a közös sirba temetésekkor is megadják a vitéz katonáknak a becsületes végtisztességet, bajtársi bucsu üdvözlést. A hősi halál fenségét nem válogatja meg az a körülmény, hogy itthon hal bele sebeibe a vitéz. Ha tudjuk, mikor van temetése az itthon elhunyt hős katonáknak, bizonyára nem sajnálnók tőlük az ősznek utolsó virágait és a keresztény léleknek buzgó imádságos áldozatait. Hogy a temetőbe kísérjük őket.

A törvényszék köréből. A király Bihari Kálmánt, a debreczeni ítélőtáblánál alkalmazott jegyzőt a szatmári kir. járásbíró-sághoz albiróvá kinevezte. Az új járásbíró ismerősünk. Az itteni törvényszéknél már működött, mint jegyző.

Haza mentek a rahói menekültek. Szatmárról menekültek. A mármarosai menekültek pedig ide futottak hozzánk, mint biztonossági helyre. A rahói menekültek a muszáknak kiűzéséig és a közlekedés megnyitásáig a Rákóczi-utcai elemi iskolában kaptak szállást, élelmezést. Csütörtök délután aztán megjött a várva-várt hír, hogy hazatérhetnek. Nagy volt az öröm szülők és gyermekek közt egyaránt. Szinte tánczra perdtültek. Aztán szedték-vették ezékmókjukat és indult a karaván szekeren — gyalogosan a vasúti állomáshoz, a hol vonat várakozott rájuk. Vajjon milyen vol, a viszontlátás? A jövő számban elmondjuk.

Visszajött a katonai kórház. Az 5. cs. és kir. gyalogezred tartalékkórháza, amely október elsején Rimaszombatba költözött át, csütörtökön délután visszaérkezett Szatmárra és itt folytatja működését. A kórház sebesültjeit, hogy az utazás fáradalmaitól megkíméljék, gőmörmegei kórházakban helyezték

el. A kórházzal csak azok a sebesültek jöttek vissza, akiknek ezt hadtestparancsnokság megengedte. Ezek között van két orosz fogsoly-sebesült is. A sebesültekkel érkeztek haza az irgalmas nővérek is, a kik anyaházuktól távol ugyancsak kivették részüket az áldozatos munkákból, az irgalmas cselekedetek szakadatlan teljesítéséből. S most itthon fogják folytatni az ápolást, úgy miként a háború kezdetétől fogva hűségesen és önfeláldozással teljesítették.

Egyik vármegyei lapunk így ír rólunk szatmáriakról:

Amitől idegenednek a szatmáriak. Szatmáron 500 ágyas megfigyelő kórházat akar a hadvezetőség felállítani. A szatmáriak idegenkedéssel fogadták ezen tervet és meg is kísérelték ellene lépéseket tenni. Jellemző, hogy egy szatmári orvos úgy nyilatkozott egy károlyi ur előtt, hogy ezt a kórházat Nagyváradban kellene felállítani, mert itt van a megye székhelye (?) Bár mindenbe így gondolkoznak...

Hát ezekben a sorokban van meglehetősen adag maliczia. Kőtekedési kedvérzet. Van nagy mérvű tájékozatlanság. És van olyan valami pletykázási ösztön, a melyet komoly ujság mindig kerülni szokott. Csak *Mucsán* írta úgy „ezt mondta egy ur,“ „így nyilatkozott egy orvos“ Mi nem követjük laptársurkat e téren. Csak annyit kell megjegyeznünk, hogy Szatmár Isten és emberek itélete szerint kiveszi részét a hazafias áldozatokból. És azt, hogy bár milyen nagy legyen az akarat, minden városnak meg van még az áldozatok terén is a teherviselő képessége.

A csehek és a magyar nyelv. Egy tekintélyes cseh újság azt ajánlja a cseheknek, hogy tanulják a magyar nyelvet. Magyarország befolyása a monarchiában a háború után még nagyobb lesz, mint volt eddig. Ezzel a kérdéssel már most, de különösen a forrón dhajtott békekötés után oly intenzíven kell foglalkoznunk, hogy megoldása sikerüljön és az egész cseh népnek felsőoktatási ügyében minél előbb pozitív eredményt érjünk el. Szükség van arra is, hogy a cseh főiskolákon a magyar nyelvnek és irodalomnak tanszékeket állítsunk.

Ujabb vonatok Debrecen és Budapest között. Folyó hó 14—15 én éjjel Debrecen és Püspökladány között a hadi menetrend részben megszünt és ugyanakkor a polgári menetrend lépett életbe. Az 1914. május 1-től érvényes menetrend alapján közlekednek az 1707, 1708, 1709, 1710, 1746, 1747. sz. személy- és az 1741, 1745, 1752, 1754. sz. postavonatok. Ezen vonathoz az Érmihályfalva és Nyiregyháza felé közlekedő helyi és posta vonatok csatlakozást tartanak fenn.

A péksüteményeket kávéházakban, vendéglőkben (s talán az elárúsítóknak is?) tiszta papírban csomagoltan kell árulni. Így rendelte ezt el a főkapitány és nagyon helyesen. Volt már ilyen intézkedés. Egy-két hétig járta is, aztán — senki sem törődött vele. Kívánatos, hogy most már ez a nagyon is szükséges intézkedés állandósíttassék. Rettenetes látomány az, mikor a süteményeket vendéglőkben, kávéházakban és az árusok kosarában végig mustrálják, ropogtatják, míg végre egy darab a vevő, választó tetszését kiérdemli.

A „Téli Esték“ ez idei télen nem fognak megjelenni. A nyomdai viszonyok súlyossága, a Téli Esték elfizetődinek és olvasói nagy részének hadbanvonulása, az itthon maradt családoknak nehéz helyzete arra készítetnek, hogy ez idén, télen a „Téli Esték“-ket, utnak ne engedjem. Eltet azonban a remény, hogy győzelmünk meghozza a békés időknek áldásait és akkor e kis lapnak élete szálát újra felveszem s gondom lesz rá, hogy ezt az évi szünetet bőven kárpótoljam. Szatmár, 1914. okt. 27. Bodnár Gáspár.

Vilmos császár ut Debreczenben. Debreczenből jelentik, hogy ott a legutóbbi városi közgyűlésen a Hatvan utcát Vilmos császár utnak nevezték el.

A nagybányai főgimnázium tanárokara a háború miatt bizony felényire olvadt le. A tanárikar fiatalabb tagjai környék mind hadba vonultak s messze, a haretér különböző pontjain teljesítik hazafias, nehéz köte-

vét, az ötödik gyalogezred megsebesült és elesett hőseinek névsorát, melyet „Szamos“ laptársunknak összeállítására nyomon. mi is közzük. A sebesültek könnyű természetűek. A névsor következik:

Dr. Biró József, tart. hadnagy, szül. Erdődön 1884-ben, megsebesült, Dr. Darabant István, tart. hadnagy, szül. Bujánházán 1882-ben megsebesült és fogságba került. Erdőssi Dániel kapitány, szül. Djakován 1880-ban meghalt, Fein Jenő, élelmezési tiszt, fogságba került, Földényi Mihály, százados, szül. Aradon 1880-ban, meghalt, Dr. Frankl Lajos, tart. hadnagy, szül. Mátészalkán 1887-ben, meghalt, Frauenberger Lőrincz, ezredes, szül. Bécsben 1861-ben, megsebesült, Garav László, főhadnagy, szül. Budapesten 1892-ben meghalt, Haffner Lajos, hadnagy, szül. Budapesten 1893-ban, megsebesült, Hietsch Károly hadnagy, szül. Nagyszébenben 1892-ben, meghalt, Hómér László, tart. hadnagy, szül. Miskolcban 1883-ban, meghalt, Hreblay Kálmán tart. hadnagy, szül. Temesváron 1882-ben, meghalt, Illésházi Károly, tart. hadnagy, szül. Kispesten 1892-ben, megsebesült, Kohlmann Tamás, kapitány, született Ujpesten 1875-ben, megsebesült, László András, tart. hadnagy, szül. Héjjasfalván 1881-ben, megsebesült, Lazarou János, főhadnagy, szül. Szászvárosban 1885-ben meghalt, Melioris István, főhadnagy, szül. Kassán 1889-ben megsebesült, Militzer Sándor, tart. hadnagy, szül. Csekében 1886-ban meghalt, Milvius Attila tart. hadnagy, szül. Kőrösbányán 1894-ben, megsebesült, Moga Péter, hadnagy, szül. Nagyszébenben 1893-ban megsebesült, Pacála Aurél, kapitány, szül. Leccesen 1876-ban megsebesült és fogságba került, Pitsch Róbert, kapitány, megsebesült és fogságba került Reisi:ger János főhadnagy szül. Pozsonyban 1886-ban, megsebesült, Broczko Gyula, tart. hadnagy, született Nagyócén 1887-ben megsebesült, Steiner Károly, kapitány, Hotzenplov, 1872., megsebesült és fogságba került, Schwartz Márton dr., törzsorvos, Nyárádszerda, 1869., megsebesült és fogságba került, Ursace Gábor, hadnagy, Oroszborgó, 1889., meghalt, Völgyesi (Weisz) Zsigmond, tart. hadnagy, Leszete, 1885-ben meghalt, Wesz Gyula, kapitány, Pozsony, 1879. megsebesült.

Halálozás. Özv. Diószeghy Jánosné, sz. Takács Terézia, életének 70. évében hosszasan szenvedés után elhunyt. A megboldogultban Diószeghy Kálmán nyomdásztársunk édes anyját gyászolja.

Teát a katonáknak. Most, amikor már a hideg idő beköszönt, milyen kellemesen felmelegít bennünket egy csésze zamatos, forró tea. Gondoljunk a szegény katonákra, akik hideg esős, majd dermesztően jeges, havas időben éjjel nappal kint fázhatnak a csataterén. Milyen jól esnek nekik egy korty forró tea, hogy felvillanyozná újra meggyémberedett tagjaikat. A hadvezetőség küld is számukra teát, de miután a tea behozatala a háború miatt megszűnt, esetleg kifogy, vagy kevés lesz a készlet, Városunk áldozatkész közönségéhez, a kávések, ezukrászdák és vendéglősökhöz fordulunk, gyűjtésük össze a már egyszer leforrázott tealeveleket, szárítsák meg jól és küldjék be a Vörös Kereszt helybeli fiókjának, ahol összegyűjthessék és rendeltetési helyére juttathassák. Csakis egyszer leforrázott és jól megszáritott teát használhatnak fel a katonák részére: az egyszer leforrázott tealevelek még másodszori forrázásra is jó teát adnak. Az egyszer már leforrázott tealevelek odaajándékozása senkinek sem jelent áldozatot, mégis nagy jótétemény fakad belőle a katonák számára.

A sebesültek kórházaiban. Erdekes átiratot küldött minap a temesvári hadtestparancsnokság Cicatritics Lajoshoz, Szeged város főispánjához. A hadtestparancsnokság átirata ápolás alatt álló sebesült katonákkal foglalkozik és úgy találja, hogy a sebesültek ápolása körül szigorubb intézkedéseket kell életbe léptetni. A többek közt így nyilatkozik az átirat: Egyáltalában oda nem illőnek és szükségtelennek tartom azt, hogy a sebesültek minden fajtája, különösen az önkéntes betegápoláshoz tartozók előtt csak alsóruhában üldögéljen, vagy az ablakba fekszik és az utcán arra haladókat meg-

szólítja. Itt katonai rendnek kell érvényesülni. A sebesültek olvasmányaira vagy pedig a társalgás szellemére a legnagyobb figyelmet kell fordítani. Az átirat végül elismeréssel emlékszik meg azokról a hölgyekről, akik önfeláldozó ápolónői munkát végeznek. — Nagyon is kívánatos hangsúlyozza az átirat — hogy az egészségügyi katonák durva gyakorlatlan kezét az önfeláldozó betegápolás szeretetteljes jóleső kezelése váltsa fel. A temesvári hadtestparancsnokság átiratát a főispán közölte a Vörös Kereszt vezetőségével, amely gondoskodik róla, hogy minél szélesebb körben nyilvánosságra hozassák.

Nincs egészséges, praktikus eszménk, gondolatunk, amivel a jelen nehéz időben a lakosságon, a népen segíthetnénk, panaszkodnak sokan. Tekintélyes, súlyos egyének. Csak nézünk, bámulunk a reánk következő téli, még nehezebb időszakba és nem cselekszünk semmit. Hát ha csak az a baj, ime mi időről-időre közöljük lapunkban azon eszméket és gondolatokat, melyeket más városokban felvetnek, meghánynak, vetnek és aczélos akarattal keresztül is visznek. Tanulni nem szégyen. Eszméket kölesőnőzni okos cselekedet. Ime, tessék csak olvasni egy székesfehérvári újságnak jelentését: *A liszt-drágulás ellen.* Nagyon életrevaló s megvalósulása esetén igen üdvösnek ígérkező tervvel foglalkoznak most dr. Saára Gyula polgármester és dr. Kerekes Lajos főjegyző. A rohamosan emelkedő lisztárak miatt a szegény nép, de általában az egész közönség érdekében szükségesnek tartják, hogy a város lakossága részére olcsó és jó lisztről gondoskodjanak. Ezt olyformán gondolják, hogy a város venne gabonát, azt meg örletné és a lisztet beszerzési áron eladná. Ha negyven K-ért kapna is egy métermázsza búzát, a nullás liszt kilója akkor is legfeljebb 48 fillér lenne, nem pedig 66, mint amennyire némely helyen már most felverték. Adja Isten, hogy a szép terv ne csak terv legyen, hanem meg is valósuljon, még pedig minél előbb.

Szomorú temetések. Panasz érkezett hozzánk, hogy az itt, városunkban, sebeikbe belehalt vitéz katonáinknak igen sivár, igen szomorú temetésük van. A temető papon és kántonon kívül senki sem jelenik meg ezeken a temetéseken. Sem a katonaság, sem a civiliek közül. A koporsót a „szent Mihály lovai“ viszik ki és virágtalan, vigasztalhatatlan az a szerény koporsó is. Mi azt hisszük, hogy a közönségnek nem volt, nincs tudomása sem ezekről a temetésekről. Mert még a harszterén, a közös sirba temetésekkor is megadják a vitéz katonáknak a becsületet, a hős halál fenségét nem válogatja meg az a körülmény, hogy itthon hal bele sebeibe a vitéz. Ha tudjuk, mikor van temetése az itthon elhunyt hős katonáknak, bizonyára nem sajnálnók tőlük az ősznek utolsó virágait és a keresztény léleknek buzgó imádságos áldozatait. Hogy a temetőbe kísérjük őket.

A törvényszék köréből. A király Bihari Kálmánt, a debreczeni ítélőtáblánál alkalmazott jegyzőt a szatmári kir. járásbíró-sághoz albiróvá kinevezte. Az új járásbíró ismerősünk. Az itteni törvényszéknél már működött, mint jegyző.

Haza mentek a rahói menekültek. Szatmárról menekültek. A mármarosai menekültek pedig ide futottak hozzánk, mint biztonsi helyre. A rahói menekültek a muszliáknak kiűzéséig és a közlekedés meggyitá-ságig a Rákóczi-utcai elemi iskolában kaptak szállást, élelmezést. Csütörtök délután aztán megjött a várva-várt hír, hogy hazatérhetnek. Nagy volt az öröm szülők és gyermekek közt egyaránt. Szinte tánczra perdültek. Aztán szedték-vették ezókmókjukat és indult a karaván szekeren — gyalogosan a vasúti állomáshoz, a hol vonat várakozott rájuk. Vajjon milyen vol, a viszontlátás? A jövő számban elmondjuk.

Visszajött a katonai kórház. Az 5. cs. és kir. gyalogezred tartalékkórháza, amely október elsején Rimaszombatba költözött át, esütörtökön délután visszaérkezett Szatmárra és itt folytatja működését. A kórház sebesültjeit, hogy az utazás fáradalmaitól megkíméljék, górmegyei kórházakban helyezték

el. A kórházzal csak azok a sebesültek jöttek vissza, akiknek ezt hadtestparancsnokság megengedte. Ezek között van két orosz fogoly-sebesült is. A sebesültekkel érkeztek haza az irgalmas nővérek is, a kik anyaházuktól távol ugyancsak kivették részüket az áldozatos munkákból, az irgalmas cselekedetek szakadatlan teljesítéséből. S most itthon fogják folytatni az ápolást, úgy miként a háború kezdetétől fogva hűségesen és önfeláldozással teljesítették.

Egyik vármegyei lapunk így ír rólunk szatmáriakról:

Amitől idegenednek a szatmáriak. Szatmáron 500 ágyas megfigyelő kórházat akar a hadvezetőség felállítani. A szatmáriak idegenkedéssel fogadták ezen tervezést és meg is kísérelték ellene lépéseket tenni. Jellemző, hogy egy szatmári orvos úgy nyilatkozott egy károlyi úr előtt, hogy ezt a kórházat Nagykárolyban kellene felállítani, mert itt van a megye székhelye (?). Bár mindenbe így gondolkoznának...

Hát ezekben a sorokban van meglehetősen adag malícia. Kötekedési kedvérzet. Van nagy mérvű tájékozatlanság. És van olyan valami pletykázási ösztön, a melyet komoly újság mindig kerülni szokott. Csak *Mucsán* irnak úgy „ezt mondta egy úr,“ „így nyilatkozott egy orvos“ Mi nem követjük laptársurkat e téren. Csak annyit kell megjegyeznünk, hogy Szatmár Isten és emberek ítélete szerint kiveszi részét a hazafias áldozatokból. És azt, hogy bár milyen nagy legyen az akarat, minden városnak meg van még az áldozatok terén is a teherviselő képessége.

A csehek és a magyar nyelv. Egy tekintélyes cseh újság azt ajánlja a cseheknek, hogy tanulják a magyar nyelvet. Magyarország befolyása a monarchiában a háború után még nagyobb lesz, mint volt eddig. Ezzel a kérdéssel már most, de különösen a forrón őhajtott békekötés után oly intenzíven kell foglalkoznunk, hogy megoldása sikerüljön és az egész cseh népnek felsőoktatási ügyében minél előbb pozitív eredményt érjünk el. Szükség van arra is, hogy a cseh főiskolákon a magyar nyelvnek és irodalomnak tanszékeket állítsunk.

Újabb vonatok Debrecen és Budapest között. Folyó hó 14—15-én éjjel Debrecen és Püspökladány között a hadi menetrend részben megszűnt és ugyanakkor a polgári menetrend lepett életbe. Az 1914. május 1-től érvényes menetrend alapján közlekednek az 1707, 1708, 1709, 1710, 1746, 1747. sz. személy- és az 1741, 1745, 1752, 1754. sz. postavonatok. Ezen vonathoz az Érmihályfalva és Nyíregyháza felé közlekedő helyi és posta vonatokat esatlakozást tartanak fenn.

A péksüteményeket kávéházakban, vendéglőkben (s talán az elárusítóknak is?) tiszta papírban csomagoltan kell árulni. Így rendelte ezt el a főkapitány és nagyon helyesen. Volt már ilyen intézkedés. Egy-két hétig járta is, aztán — senki sem törődött vele. Kívánatos, hogy most már ez a nagyon is szükséges intézkedés állandósíttassék. Rettenetes látomány az, mikor a süteményeket vendéglőkben, kávéházakban és az árusok kosarában végig mustrálják, ropogtatják, míg végre egy darab a vevő, választó tetszését kiérdemli.

A „Téli Esték“ ez ideig télen nem fognak megjelenni. A nyomdai viszonyok súlyossága, a Téli Esték előfizetőinek és olvasói nagy részének hadbanvonulása, az itthon maradt családoknak nehéz helyzete arra késztetnek, hogy ez idén, télen a „Téli Esték“-ket, utnak ne engedjem. Eltet azonban a remény, hogy győzelmünk meghozza a békés időknek áldásait és akkor e kis lapnak élete szálát újra felveszem s gondom lesz rá, hogy ezt az évi szünetet bőven kárpótoljam. Szatmár, 1914. okt. 27. Bodnár Gáspár.

Vilmos oszár ut Debreczenben. Debreczenből jelentik, hogy ott a legutóbbi városi közgyűlésen a Hatvan utcát Vilmos császár utnak nevezték el.

A nagybányai főgimnázium tanárkara a háború miatt bizonyos felényire olvadt le. A tanárikar fiatalabb tagjai ugyan mind hadba vonultak s messze, a harszterén különböző pontjain teljesítik hazafias, nehéz köte-

lességüket. A folyó iskolai évet csak úgy lehetett megnyitni, hogy társadalmunk áldozatkész s megfelelő szakképzettséggel bíró tagjai közül többen szívesek voltak előadásokra vállalkozni. Ezek szerint a főgimnáziumi tanárkarnak ma több külső tagja van. Beyer Jenő kir. főerdőmérnök tanítja a természetrajzot, a II. és IV. osztályban. Mikola András fesztümművész a szabadkézi rajzot a V—VIII osztályban, ifj. Molcsány Gábor kir. erdőmérnök a természetrajzot az I. V. osztályban, K. Pauer Viktor bányafőmérnök rajzológeometriát a III., fizikát a VII., matematikát a VIII. osztályban. Sipos Lajos áll. vasuti mérnök a rajzoló geometriát az I. II. osztályban és mathesist az V. osztályban. Szicsák Ödön elektrotechnikus mérnök rajzoló geometriát a IV., mathesist a IV—VII. és fizikát a VIII. osztályban, Veress József kir. bányatanácsos számítant az I, II, ásványtant a VI osztályban. Valóban elismerésre méltó ez a nemeslelkű vállalkozás, amely nélkül a főgimnázium ez évben meg sem nyílhatott volna.

A tej. A jó tej áldás a háznál. A rossz tej mérge és a gyomornak megrontója. A hamisítások e korszakában a legleketlenebb csalások egyike a *tej hamisítása*. E lelketlenséget tetőzi, ha ilyen időben történik, mint a mai (mikor jól meg kell fizetni) és történik a szerencsétlen menekültekkel szemben. Azt haljuk, hogy a menekülteknek jól megvizelt tejet árutak, adtak el. A hatóság résen volt, megbüntette a lelketlen tejárut. Az ilyen kalmárnak meg kellene tiltani, hogy tejet árulhasson.

A temető. A temetőbe már sokan el látogatnak. Gondos, gyöngéd kezek rendezik a sírokat. Nézd meg egy városnak, községnek temetőjét és megtudod, milyen kapcsolatban, milyen hálás kölcsönhatásokban van a mult a jelenel. Az emberiségnek legértékesebb javival. A mostani hallottak napja nem gyászompát kíván. Tehát nem a külsőségnek a ragyogása legyen a szívek kegyele. Hanem mély bensőség. A mi megtisztítja az élők lelkét. Méltóvá teszi a mi kegyeletünket a hősi halált szenvedett elhunytak emlékezetéhez. A magabaszállás, az a nagy mementó . . megemlékezés legyen középpontja a mi ünnepünket, mely az embert az imádsághoz és jócselekedetek gyakorlásához vezeti. A ki most nem tud imádkozni . . az soha sem fog megtanulni istenesen cselekedni.

Gazdasszonyi állást keres egy középkori magános nő vidéki plebániára. Czim a kiadóba.

A „toti.” A „toti” kártyajáték. A legveszedelmesebb szerencse-játék, melyhez nem kell elme, csak szerencse. Eppen azért sokan játszhatják. Játszák is, mert hiszen a szerencsét sokan kergetik. Városunkban ez a pusztító szerencse játék már jó ideje — nem bujdosott, hanem nyíltan „üződött.” Utontúfélen hallani lehetett az „éjszaka” eredményét. Még neveket is nyíltan emlegettek, összegeket is. Szerkesztőségünkbe is érkezett két ízben tudósítás arról, hogy még a hadba vonuló katonáink közül is áldozatokat szedett „a toti”. Névtelen leveleket azonban figyelembe nem vehetünk. És biztunk abban, hogy végre is „a toti” annyira elbizakodik, hogy szinte ordítani fogja — a kifosztogatatt egész sorát. A mit vártunk bekövetkezett. A főkapitány felhívja a csendőrség főparancsnokságát, hogy a kávéházak fosztogató kártyajátékait szüntesse be és ügyeljen rá, hogy a „toti”-ból elég legyen.

Jellemrajzok a Kath. Egyház életéből. Bangha Béla S. J. Második kiadás. Ötödik kötet. Szemelvények a szentek és boldogok köréből. Bangha Béla ragyogó tollal megírt jellemrajzainak ötödik kötete méltó folytatása az előző négynek. Ez a kötet hat életrajzot közöl; valamennyit az Egyház legragyogóbb lapjairól. A következők életrajzait tartalmazza a kötet: Tarzusi szent Pál, apostol és vértanu. Szent Agoston hippói püspök. VII. szent Gergely pápa, Szent Benedek rendjéből. Árpádházi szent Erzsébet, thüringiai tartománygrófnő, Boldog More Tamás. Anglia lordkancellárja, vértanu. Boldog Campion Ödön, Jézustársasági áldozópap, vértanu. A kötet ára 1 korona.

A Pesti Hírlap, meg a papok. Jó ideig szó nélkül túrtuk, hogy a „P. H.”-ban egy inmorális agyvelejű ember, Szász Zoltán galádsággal, magyar emberhez méltatlan módon firkál a papság ellen. Ezekben a nagy napokban, mikor valóságos hazaárulást követ el, aki a hazát híven szolgáló testületről így ír. De jól esett lekünnünk, hogy ezt a inmorális koponyát annyian és annyian kelő méltatásban részesítették városunkban is, nem csak tekintélyes világi katolikusok, de a művelt és igazságos protestáns előkelőségek is Sőt — tudunk esetet, — hogy Szász Zoltánunkkal egyetemben végeztek magával a „P. H.” ujsággal is. Ugy látszik, hogy észrevette magát maga a Pesti Hírlap is. Ugy látszik, hogy a Pesti Hírlap szerkesztőségében sem osztják inmorális agyvelejű Szász Zoltán szívességét. Mert nevezett lap legközelebb vezércikkben (Reverendás hős czimen) ad elégtételt, melyre különben a magyar kath. klerus egyáltalán nem szorul a gyalázatos, kirohanásukért. A mi pedig a lelkes 40 református lelkésznek elhatározását illeti, hogy t. i. fegyvert ragad és a harezterre megy . . tisztelettel hajolunk meg. Hiszen a kath. klerus tagjaiból is számosan vannak a harezteren és már sebesültek, sőt halottak is vannak köztük. De mi történt? A mi, hogy természetes is. A jelenkezők és egyben ünnepezt prot. lelkészek egyike beszédet intézett a közönséghez és annak tudomására hozta, hogy a haza érdeke most még azt kívánja, hogy egyelőre *itthon maradjon az a 40 protestáns lelkész az árvák vigasztalására.* De majd, ha a hadvezetőség kívánja . . ugy akár egy szálig elmennek. No, igazza van tehát a Pesti Hírlapnak, hogy a gyilkoló fegyver nem az egyedüli eszköz, a mellyel védeni lehet a nemzetet. Karuk foglalkozási évek szerint is hivatások szerint változik a fegyver is, amellyel most harezolni kell. A papságra nagy szükség van most itthon. Helyes. Csak azt kérjük, mi szüksége van ennek a nemzetnek most a Szász Zoltánok gyalázatos kirohanásaira.

Vilmos német császár pohárköszöntője. Nekünk magyaroknak van egy szép és nagy emlékün a német császártól. Az a beszéd, amelyet, mint felséges királyunknak vendége Budavárában mondott rólunk magyarokról. Ebből a pohárköszöntőből újra fülünkbe csengenek a szavak:

— Egy Hunyadi Jánosnak, egy Zrínyi Miklósnak neve említésére hangosabban dobog a német ifjak szíve.

Ki tudja, hogy a hatalmas császár már akkor bizott a magyar nemzet hősiességében, a magyar vitézség ősi erejében. Ki tudja, nagy lelkének előre való látása nem érezte-e, hogy a Hunyadiak és Zrínyiek hős tettei ismétlődni fognak.

És ismétlődnek . . És nem csalódott a hatalmas császár. Vitéz katonáinkkal, a Zrínyiek és Hunyadiak utódjaival találkozik a harezteren. És elismeri, hogy hősiesség, halált megvető bátorságuk, szívósságuk ma is megdobogtatják az ő szívet. Megdicséri őket a mi katonáinkat és tanúságot tesz arról, hogy a magyar katonák ma a világ első katonái közé tartoznak.

Milyen gyorsasággal vonultak fel az ókori hadseregek? Az egyes háborúkban mindig nagy szerepet játszott a felvonuló hadseregek gyors mozgási képessége. Ez a modern stratégia főelőnye, de azért nem szabad lebecsülni a régi hadseregek a mozgékonyaságát sem mert, amint példák mutatják, a kezdetlegesebb járművekhez és egyéb közlekedési eszközökhöz képest azok is elég gyorsan működtek. Így például Caesar Rómától a Róhnéig nyolcz nap alatt tette meg az utat, ami körülbelül napi 150 kilométer sebességnel felel meg. Hannibál már nem ment ilyen gyorsan. Naponta csak 45 kilométer tudott előrehaladni, igaz, hogy ezt a távolságot az egész hadsereg képes volt megtenni, míg Caesar szűkebbkörű környezetével egymaga tette meg a 150 kilométert. Egyes küldöncök még gyorsabban haladtak előre. Futárok 200 kilométer gyorsasággal is képesek voltak előrehaladni, de a gyorsaság rekordját mégis Tibérius tartja, aki Pariából sietett a Germaniában megbetegedett Donsus látogatására. A római császár huszonöt óra alatt háromszáz kilométert tett meg.

Egyes nyugtalan, visztegetes ujságok nem bírván ellenállani még most sem azon szenvedélyeknek, melyekből béke idején táplálkoznak: negélezett lelkiismeretességgel és a haza érdekének czégo alatt akarnak sáfároskodni a kath. főpapok, káptalanok jótékonyasági mértékén. Hallgattunk eddig, mert van mérsékletünk, van uri fölényünk ezekben a nagy időkben azokon, a kik csak papiroson hirdetik a harmóniát, az egységes érzést, a testvéri szeretetet. Mert van okunk hinni, hogy a magyar főpapság és káptalan, de általában a magyar kath. klerus nem szorul semmi féle sáfárkodásra, irányításra vagy buzdításra a hazafias köteleességek terén. Es soha egyetlen egy lépést sem tesz azért, mert ez vagy az a viszketeg, türelmetlen ujság ekkor vagy így akarja, hogy történjék. A magyar kath. klerus halad a maga ősi útján, elődeink dicső és áldozatos példáin s tesz, ad, akár mindenét is oda adja a haza oltárára, mikor kell és annak ideje elérkezik. *Ezt mi már — provokáltatva — a háboru kezdetén nyíltan megirtuk és írjuk most is.* És egyelőre rövid, általános vonáscikkben módunkban van jelenteni, hogy azon áldozatokon felül, melyekkel ez a főpapság, ez a klerus már eddig is áldozott, most elérkezettnek látja az időt, hogy a maga nagyobb áldozatos adományát a haza oltárára letegyje. *Hatalmas áldozatos cselekedet lesz az, mellyel — ha újra szüksége lesz a nemzetnek — nem végezze be a maga köteleességét.* Mi nem irtunk még eddig egyetlen szót sem arról, hogy hol vannak a bankároknak, a pénzintézeteknek, a beköltözött és itt dugszaggá lett vállalkozóknak, pénzembereknek nagy adományai, áldozatai? Nem irtunk, mert nekik is szabadságuk szabad akaratuk van arra, hogy akkor tegyenek jót, nemest, nagyot, mikor a nemzetnek arra legnagyobb szüksége van. De azt meg kell jegyeznünk, hogy míg ezekről a jótékonyasági forrásokról mélyen hallgatnak azok a nyugtalan, hazamentő ujságok: addig a magyar főpapságnak klerusnak már eddig teljesített áldozatos közadományairól teljesen megfeledeztek a nagy hazamentők, a kik még ma is a gyűlölet, a türelmetlenségnek hangján írnak a magyar hazafias főpapságról és klerusról. De ezélatunk visszafelé sül. A nagy közönség már tisztában van a kancsal mérsárosokkal. A kik nem oda néznek a hova ütnek Egészen másfelé. Csakhogy most már más idők is következnek ám.

A háboru.

Háborus hírek. Az orosz hadügyi vezetőség nehezen teremti elő a szükséges municziót. Az állami fegyver és ágyugyárakban német vezető munkások dolgoztak. Ezek most a német hadsereg számára, otthon gyártják a töltényeket. — *A háboru azért tart sokáig — írja egy tekintélyes világlap, mert a mostani háboruban letesznek a csapatok az egymásra rohanásról. Ma az ásó egyik legfontosabb támadási eszköz. Ez magyarázza meg a háboru hosszadalmasságát.* (No majd a huszárok gondoskodnak, hogy egymásra rohanás is legyen. *Az orosz fővárosba még mit sem tudnak Przemysl fölszabadításáról. — Egy millió ember pusztult el eddig az entente részén.* Ennyi halottja, sebesülte és fogságba került katonája van a hármás szövetségnek. Még nem tart három hónapja a háboru. És egy millió áldozat. — *Az osztrák-magyar Monarchiának eddig ötvenezer hadifoglya van.* A müncheni „Neueste Nachrichten” bécsi tudósítója hivatalos jelentés alapján kimutatóst közöl az ausztriai és magyarországi hadifoglyokról, az oroszokról, szerbekről és montenegróiakról. A hivatalos számítás szerint most negyvennyolcezer hadifoglyot őriznek Ausztriában és Magyarországon; a foglyok közt körülbelül 3500 tiszt van. Ez a szám azonban most naponta növekszik. Höfer egy utóbbi jelentése iz tizenöt ezerrel növeli meg a hadifoglyok számát. — *Nem lesz halottegetés Németországban.* A Magyar Kurir a következő jelentést teszi közzé: A porosz hadügyminisztert bizonyos oldalról megkeresték, hogy a háboruban a hullágetést engedje meg, vagy rendelje el. Az előterjesztést a hadügyminiszterium közegészségügyi osztálya gyakorlati okokból is kereken elutasította. Tessék most

elképzelni azokat a „bizonyos“ urakat, akik erre a híradásra ugyancsak vakarni fogják jobb kezükkel a bal fülük czimpáját, mivelhogy néhány nap előtt éppen gyakorlati okokkal rohanták meg nagy ravaszul a miniszteriumot, követelvé a halottégetést.

Hadseregünk Galicziában. Egy magasrangú katona az északi harcztér eseményeiről a legutóbbi napokban így nyilatkozott:

A hivatalos jelentések abszolút igazmondással készülnek, ezért csak a teljesen befejezett tényeket és a véglegesen elért eredményeket közlik. Én talán többet mondhatok ennél és elárulhatom, hogy nagyszerűen állunk az egész vonalon, tuljárnk Medykán, tul vagyunk a Magierán és nem telik bele legfőljebb pár nap és hivatalos jelentés fogja közölni az örvendő közvéleménnyel, hogy csapataink Stary-Sambort és Sambort is megszállották. És nyugodtan, elbizakodottság nélkül lehet már beszélni arról is, hogy Lemberg visszafoglalása szintén csak rövid idő kérdése.

Varsó lakossága menekül. A „Reichspost“ jelenti: Oroszországból érkezett híradások szerint Varsó valamennyi hatósága parancsot kapott, hogy ha a német csapatok a várost harminc versztnyire megközelítették, hagyják el a várost és meneküljenek Pétervárra a lakosságot is felszólították, hogy hagyja el a várost mert a váral a véksőkig akarják védelmezni.

Levél Tsingtauból. Naponkint érkeznek a haretérről a szebbnél szebb, lelkesítő levelek, amelyek fiaink csodás hősiességéről, harci kedvéről és nyert esatákról adnak hírt. De a mai posta mindnél kedvesebb és érdekesebb, közérdeklődésre számot tartó levelet hozott. A hare legkeletibb pontjáról, a Kaiserie Elisabeth nevű hadihajónkról, Tsingtauból jött. Hudecz Rezső, tábori lelkész írta egyik szatmári barátjának. A levél szeptember elsején kelt és két hónap után október 25-én érkezett Szatmárra. Győzelmekről, halálmegvetésről, szövetségéről ad hírt, hősköri a javából. Szól pedig a következőképen: Mi már magam sem tudom, mióta háboruskodunk és segítjük német pajtásainkat itt keleten ázsiai birtokuk védelmezésében. Az ágyudörgéshez hozzászoktunk már. A japánok ép tegnap egy hadihajót vesztettek el. A mienk még uszik, ha kissé megrongált állapotban is. Egy emberünk meghalt itt s kettő kórházban fekszik. A japán flotta szemünk láttára czirkál előttünk, de még nem tett kárt. Az egyik angol hajó erősen megsérült, elvesztette a parancsnokát és három embert, ezenkívül sok sebesülttel kénytelen volt visszavonulni. Azt hisszük rövid időn belül szárazföld felől is fognak támadni ezek a majom emberek. A helyőrség el van szánva utolsó szál emberig védelmezni e szép német kolóniát...

Főtisztelendő Ur!

Ima háboru idején

cimű kiadványunk megjelent egyházmegyei jóváhagyással

**magyar,
német és
tót szöveggel.**

Ára: 100 drb 2.— korona
500 drb 5.70 korona
1000 drb 10.— korona

Tisztelettel

Pázmány-sajtó Szatmár-Németi.

A háboru napjai.

Szeptember 15. Csapataink a Száván át betör szerb haderőt mindenütt visszavetették. A Szerémség és a Bánság ennél fogva ellenségtől teljesen mentes. Hadvezetőségünk összefoglaló jelentést ad ki, a galicziai harcztéren lefolyt eseményekről: a jelentés többek között ezt mondja; „Szeptember 8-án a komarovaravarszkai 70 kilométeres harcztéren megkezdődött általános támadásunk, mely 11 ig teljesen eredményes volt. és különösen a déli szárnyon egészen Lemberg közelébe jutott. Ezeknek sikereknak dacára szükségessé vált seregünk egy új csoportosításának elrendelése, mivel az északi szárny fenyegetve volt és újabb hatalmas orosz túlerő nyomult elő úgy a Krasznik előtt harczoló hadseregünk ellen, mint pedig e hadsereg és a lembergi esatater közé. A Grodektől keletre vivott nehéz harcokban szeptember 10-én a hadsereg főparancsnoka Frigyes főherczeg és Károly Ferencz József főherczeg őfenségeik az ott támadó hadosztálynál voltak. Derék és három hét óta szakadatlanul harczoló csapataink, mint az összes eddigi esatákban és ütközetekben, úgy Lemberg előtt is kitétek magukért. Az ötnapos esatában mindkét fél súlyos veszteségszenvedett: kiváltképen Ravaruskánál vertük vissza véresen az oroszok több éjjeli támadását. Ezuttal is tömegesen ejtettünk orosz foglyokat köztük sok tisztet. Hadtáphatóságaink kimutatásaiból kiténik, hogy eddig 41 ezer orosz és 8 ezer szerb szállítattott a monarchia belsejébe és hogy több mint 300 tábori ágyút zsákmányoltunk. Összefoglalva megállapítható, hogy seregeink eddig a legtevékenyebb módon és a leghősiesebb harcokban eredményesen szálltak szembe a számbelileg túlyomó vitézül és makaesul harczoló ellenséggel.“ Hindenburg német tábornok jelentésében melyet I. Vilmos császárnak küldött, megállapítja, hogy a vilnai orosz hadsereg a mazuri tavak mellett lefolyt ütközetekben és az azt követő üldözésekben teljes vereséget szenvedett. A grodnai tartalék hadsereg a Lycknél lefolyt külön ütközetben súlyosan szenvedett. A német hadsereg az egész vonalon győzelmet aratott. — Suvalki orosz kormányzóságot német közigazgatás alá helyezték. A francia harcztéren a német hadsereg jobb szárnyán nehéz még eddig eldöntetlen harcok folynak. A francia által megkísérlet betörést a németek győzelmesen visszaverték. Döntés még egy helyen sem történt. Kelet-Indiából komoly felkelés hírei érkeznek.

Szeptember 16. A szerbeknek határainkból való kiveretéséről részletesebb tudósítás érkezik. Röviddel a Timok-hadosztály mitroviczi megsemmisítése után a szerbek nyugaton Obrenovác-Prugar-Pravo-Novoszelo-Kupinovo és Oresa Hrabovácznál a Száva főpotján átkeltek, hogy a szerémségbe betörjenek. Ugyanekkor több ezer főnyi szerb csapat Osztrucizánál kelt át a folyón. Beleszámítva a nem reguláris csapatokat, az átkelt szerbek mintegy tizenötezeren voltak. Csapataink bevárták, amíg akadálytalanul felvonulnak és az átkelést bofejezik. A szerbek két helyen hidat vertek a Száván, a többi helyeken pedig pontokon mentek át a sekély vizállású folyón. Könnyű ágyúkkal és gépfegyverekkel voltak felszerelve és két osztagban India felé nyomultak. Csapataink megállították őket, heves harc fejlődött ki s mikor a miaink Péterváradról erősítést kaptak a győzelem a mienk lett. A szerbek túzértségüktől sokat szenvedtek; egyrésztüknek elvágták a visszavonulási vonalát; elesettjeik száma mintegy 3000. sok ezren fogságba estek. Ezalatt a mi déli hadseregünk a Drinán át bevonult szerbiába. Galicziai seregeink önbizalommal tele várják az új küzdelmeket. A francia harcztéren eldöntetlenül foly Páris és verdun közt a harc.

Szeptember 17. A franciaországi harcztéren a helyzet változatlan. A harcztéren egyes pontjain a francia csapatok támadásait a németek 15-én éjjel és 16-án a nap folyamán visszautasították a mi harcztérenkről nem érkeztek hírek.

NÉPHUMOR.

Háborus—Mókaságok.

Püspök és a baka.

A csanádi püspök Szegeden időzése alatt meglátogatta a sebesült katonákat. Egy kajlabajuszu, barna gyerektől megkérdezte.

— Fiam, hol sebesültél meg?
— Rohatyunál, méltóságos püspök ur.
— Hogyan történt?
— Öttem éppen.
— Mit?

— Szalonáztam, mikor reám kiabált a főhadnagy ur: Kapd le a fejed, az árgyélusodat, leveszi a srappell.

— Hát csak van szöme a szerbnek, látja, hogy öszök.

— Ejnye fiam, mégis csak jó lett volna szót fogadni, a főhadnagy urnak.

— Öszöm a lelkét a főhadnagy urnak, nekem csak éppen csókolta a lábam a grányit, de a főhadnagy urat kihurezolta világból. Az árok partján temettem el, hogy ha a babája számon kéri tőlem, mög tudjam mutatni, möre fekszik az én jó főhadnagyom hogy az Isten nyugtassa.

Maga a tábornok?

Póttartalékosból népfölkelő és népfölkelőből valóságos katonaiszem káplárja megmagyarázta, hogy ha jön a tábornok, annak milyen tisztelgés jár. A tábornok sokáig nem jött, miközben a káplár több ízben tudakolta, nem volt-e már itt a tábornok úr? Végre jött a tábornok, de az őrszem nem adta a szabályos tisztelgést. A tábornok megszólította az őrszemet, nem ismeri-e kötelességét?
— Talán maga a tábornok? — kérdezte az őrszem.

— Igen!

— No, akkor a maga bőrében sem szeretnék lenni. A káplár ur már háromszor kereste.

Mindent készpénzzel.

A hadseregnek elve az, hogy mindent készpénzzel fizessen meg a katonáknak a harácsolásért. Aki mégis megfedkedzik magáról, azt megbüntetik.

Egyik meglódított orosz faluból két hizott malacot hajtott a huszár táborba.

— Megfizetted-e? — kérdezte a főhadnagy — a szúrós szemű katonát.

— Jelentem alássan a főhadnagy úrnak, igenis megfizettem.

— Kinek?

— A házban nem volt senki, otthagytam a pénzt az asztalon.

— Mennyit te?

— A malacok darabjéért négy krajeárt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvaso-kör. Háboruban a dohány egyáltalán nem fényűzési cikk. Fontos szükséglet. Akár a konyér vagy a hus. Ha nem több. Ha a katonának dohányja van, föl sem vesz egy kis koplalást. Túri a fardalmakat. Pipájának füstje kárpótolja. Kimerülése eltűnik, ha rágyujthat. Minden nélkülözést felejt, ha füstje van. Nagy Frigyes, Napoleon is elismerte a dohánynak jelentőségét a háboruban. De főleg a híres 1870/71-iki német-francia háboruban tapasztalták a németek. A mostani háboruban is kijár a mi katonáink dukánziája. Halljuk is a hazajött sebesültektől: A koplalást csak eltűrtük. De mikor dohányunk nem volt, kutya világot éltünk. — **Népfelkelő.** Az 1878. évi születésűek október 28-án. A jelentkezés alkalmával notán birtokában levő népfelkelési igazolványi könyv felmutatandó. — **Előfizető.** Minden lapnak erős próbája volt és van a mostani időben, úgy a nyomdai viszonyokat, mint a papirosat és más sok-sok körülményt illetőleg. De főleg azok az olvasók teszik próbára, a kik olvassák, talán kritizálják is a lapot, de az előfizetésekről még utófizetések idején is megfedkednek. Mi sem élhetünk tintából. Nekünk a nyomdával szemben nagy kötelezettségeink vannak. Ha tehát az előfizetés elmarad, minket igen súlyos helyzetbe juttatnak talán éppen azok, kik a lapot ily türelmetlenül várják és szívesen olvassák. — **Mármaros.** Jövő számunkban igen bőséges híreket adunk a mármarosi károsultakról. És másról is. Csak türelmem.

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron, Iskola-köz 3. sz.

Gárdos Ferencz könyvkötő
SZATMÁR
Kazinczy-utca 4

A Szatmári Bazarban

az összes játék-, díszmü-, emlék és rövid-
áru cikkeket helyszűke miatt mélyen
leszállított áron bocsátom a n. é. közönség
rendelkezésére.

Blatniczky István

KAZINCZY-UTCZA 10.

Kocsitulajdonosok figyelmébe:

BENYÓ ANDOR

kocsigyártó Szatmár-Németi, Szirmai-utca 11.

Ajánlja magát mindennemű új és újabb divatu

kocsik készítésére.

Készít ruganyos kocsikat, homokfutó-
kat, szánkókat és gazdasági eszközö-
zöket a legjobb és legszebb kivitelben.

Raktáron tart új és javított kocsikat.

Javítások gyorsan és pontosan eszközöltetne
Tekintettel a rossz pénzügyviszonyokra, vevőimet
kedvező fizetési feltételekben részesítem.

Kocsitulajdonosok figyelmébe!

1.96

korona.

Meg nem felelő árut becserelek,
vagy a pénzt visszaadom.

1.96

korona.

Nagy őszi vásár

az 1 korona 50 filléres áruházban!

Sorozatos eladásra kerülnek az alanti felsorolt cikkek:

1 schiffon női ing szalag vagy himzett	1 kor. 96 fill.
1 schiffon női háló kabát	1 kor. 96 fill.
1 schiffon női nadrág fodorral	1 kor. 96 fill.
1 clott alsószoknya fekete vagy színes	1 kor. 96 fill.
3 drb schiffon fűző védő	1 kor. 96 fill.
12 drb batiszt női zsebkendő	1 kor. 96 fill.
1 drb női melles clott kötő	1 kor. 96 fill.
6 pár női vagy férfi harisnya	1 kor. 96 fill.
2 pár selyem harisnya	1 kor. 96 fill.
1 drb női blous crepon vagy clott	1 kor. 96 fill.
6 vászon pohártörő	1 kor. 96 fill.
4 pár lenn törülköző	1 kor. 96 fill.
1 figurás ágyelőszőnyeg	1 kor. 96 fill.
2 pár spárga szőnyeg	1 kor. 96 fill.
4 méter angol zefir	1 kor. 96 fill.
4 méter festő vagy színes karton	1 kor. 96 fill.
3 1/2 méter crepon tango színekben	1 kor. 96 fill.
2 méter grenadin, francia	1 kor. 96 fill.
3 méter selyem batiszt	1 kor. 96 fill.
2 méter selyem (blousra)	1 kor. 96 fill.
2 méter 120 cm. széles szövet	1 kor. 96 fill.
4 méter selyemarczfátyol	1 kor. 96 fill.
3 méter csipkeszövet	1 kor. 96 fill.
2 méter Madera	1 kor. 96 fill.
1 méter 140 cm. széles costum szövet	1 kor. 96 fill.
12 darab férfi gallér	1 kor. 96 fill.
3 darab selyem önkötő	1 kor. 96 fill.
5 darab delin kendő	1 kor. 96 fill.
1 vég 23 méter verseny vászon	8 kor. 96 fill.
1 vég 23 méter „Rumburg” vászon	9 kor. 96 fill.
1 vég „Sas” schiffon	10 kor. 96 fill.
1 vég „Magyar király” vászon	9 kor. 96 fill.

1.96

korona.

Vidéki megrendelést utánvétellel
eszközölök.

1.96

korona.

Mayer M. rőfös- és divat-
áru üzletében
Szatmáron, Deáktér 29.

A legjobb és legol-
csóbb hazai gyárt-
mány!

K 10.50 K 12.50

K 15.—

főárban

mindennemű férfi és női va-
lódi „Goodyear Welt” ráma-
varrott cipő kapható

TURUL cipőgyár részvénytársaság a monarkia legnagyobb cipőgyára.
Fiókraktár Szatmáron: DEÁKTÉR 12. SZÁM.

130 saját fióktelep. 20.000 pár heti gyártás. 1200 munkás és alkalmazott.

a világhírű

TURUL

CIPŐK
elárúsító telepein

